

Opravična št.:

U-I-246/14

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2017:U.I.246.14

Akt:

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14) (ZKP), 153. čl., 1. odst. 154. čl., 1. in 2. st. 2. odst. 154. čl.

Izrek:

Prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14) je v neskladju z Ustavo, kolikor določa, da podatke, sporočila, posnetke ali dokazila, pridobljene z uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov, hrani sodišče, dokler se hrani kazenski spis.

Državni zbor mora protiustavnost iz prejšnje točke odpraviti v roku šestih mesecev po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.

Člen 153 Zakona o kazenskem postopku ter prvi in drugi stavek drugega odstavka 154. člena Zakona o kazenskem postopku niso v neskladju z Ustavo.

V delu, ki ni zajet v 1. točki izreka, prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku ni v neskladju z Ustavo.

Evidenčni stavek:

Načelo jasnosti in določnosti predpisov, ki je del načela pravne države iz 2. člena Ustave, zahteva, da je iz besedila predpisa mogoče nedvoumno ugotoviti vsebino in namen norme. Zahteva po jasnosti in določnosti ne pomeni, da morajo biti predpisi taki, da jih ne bi bilo treba razlagati. Predpis je protiustavno nedoločen le takrat, kadar s pomočjo pravil o razlagi pravnih norm ni mogoče jasno ugotoviti njegove vsebine.

To načelo je posebej pomembno na širšem področju kaznovalnega prava, ker preprečuje samovoljo in arbitrarno uporabo državne prisile v situacijah, ki ne bi bile vnaprej točno opredeljene. Pooblastila represivnih organov morajo temeljiti na natančni ureditvi z jasnimi in podrobnimi pravili. Zakonska ureditev mora izključevati možnost arbitrarnega ravnanja države. Za vsa vprašanja v zvezi s posebnimi preiskovalnimi ukrepi (PPU) je podana ustavna zahteva poudarjene jasnosti, razumljivosti, določnosti, nedvoumnosti in predvidljivosti ustreznih zakonskih določb.

Roki predaje izsledkov PPU v 153. členu Zakona o kazenskem postopku niso nejasno urejeni. Policija mora pridobljeno gradivo, skupaj s poročilom, ki obsega povzetek zbranih dokazov, predati državnemu tožilcu nemudoma po prenehanju uporabe PPU.

Enako velja za državnega tožilca, ko gradivo, zbrano s PPU, ki jih je odredil preiskovalni sodnik, pošilja preiskovalnemu sodniku.

Vsi izsledki PPU, ne glede na to, kdo je odredil njihovo pridobivanje, nazadnje končajo pri

preiskovalnem sodniku oziroma pri sodišču.

Državni tožilec mora v roku dveh let po koncu izvajanja PPU, ki jih ni odredil preiskovalni sodnik, ali z ustreznim aktom začeti kazenski pregon, pri čemer izsledke PPU pošlje sodišču, ali izjaviti, da ne bo začel kazenskega preгона, ali dopustiti, da se dveletni rok izteče brez izjave oziroma začetka kazenskega preгона, pri čemer mora v zadnjih dveh primerih preiskovalnemu sodniku predati celotno gradivo, zbrano s PPU.

Jasno in določno je urejeno tudi, kako preiskovalni sodnik ravna z izsledki PPU. Ko izsledki PPU pridejo na sodišče, jih sodišče hrani, dokler se hrani kazenski spis, oziroma do uničenja, ker državni tožilec ni v zakonskem roku začel kazenskega preгона. Če je državni tožilec pravočasno začel kazenski pregon, sodišče hrani ves s PPU pridobljeni material, dokler se hrani spis, torej tudi izsledke PPU, ki so očitno nepovezani s kaznivim dejanjem.

Z ustaljenimi metodami razlage je mogoče ugotoviti tudi, komu in pod kakšnimi pogoji je s PPU pridobljeno gradivo, ki ga hrani sodišče, dostopno in kdaj natančno se uniči ob prenehanju hrambe kazenskega spisa. Prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku je glede končnega roka hrambe blanketna norma, ki napotuje na druga pravna pravila v drugih predpisih, namreč na Sodni red in na Pravilnik o izločanju dokumentarnega gradiva. Zaradi posebne narave izsledkov PPU, ki so predmet hrambe, je treba sprejeti razlago, da izsledkov PPU ni mogoče pošiljati zunanjemu arhivu ali da na sodišču po uničenju kazenskega spisa ni mogoče ohranjati kakršnihkoli njihovih kopij.

Do izsledkov PPU, ki so na sodišču, lahko dostopa vsakdo, kdor ima v zakonu utemeljen pravni interes.

Izpodbijana ureditev ni protiustavno nedoločena.

Pravica do informacijske zasebnosti ni neomejena. Zato mora posameznik sprejeti omejitve informacijske zasebnosti oziroma dopustiti posege vanjo v prevladujočem splošnem interesu in ob izpolnjevanju ustavno določenih pogojev. Poseg je dopusten, če je v zakonu določno opredeljeno, kateri podatki se smejo zbirati in obdelovati, za kakšen namen jih je dovoljeno uporabiti, če sta predvidena nadzor nad zbiranjem, obdelovanjem in uporabo ter varstvo tajnosti zbranih osebnih podatkov. Namen zbiranja osebnih podatkov mora biti ustavno dopusten. Zbirati se smejo le podatki, ki so primerni in nujno potrebni za uresničitev zakonsko opredeljenega namena.

Za odločitev o dopustnosti poseganja v informacijsko zasebnost s hrambo osebnih podatkov, pridobljenih s PPU, je pomembna tudi ključna zahteva po upoštevanju posebnih jamstev, ki preprečujejo arbitrarne zlorabe državne oblasti in zagotavljajo, da ostane poseganje v zasebnost v sorazmernih mejah.

Ko Ustavno sodišče odloča o ustavnosti posega v človekovo pravico do informacijske zasebnosti, mora, preden uporabi splošne kriterije o dopustnosti poseganja v človekove pravice, preizkusiti, ali presojeni zakon zadosti posebnim kriterijem iz drugega odstavka 38. člena Ustave, ki določa, da zbiranje, obdelovanje in namen uporabe osebnih podatkov ter nadzor in varstvo njihove tajnosti določa zakon.

Drugi odstavek 38. člena Ustave zahteva jasno, konkretno in določno opredelitev (ustavno dopustnega) namena obdelave osebnih podatkov.

Vlada se sklicuje na namene uspešne uvedbe in dokončanja kazenskih postopkov, zavarovanja

pravice obdolžencev do obrambe ter zavarovanja interesa oseb, ki so v gradivu zajete, da se z njim seznanijo.

Čeprav gre za v temelju dopustne namene hrambe izsledkov PPU, so v konkretnem primeru opredeljeni na pavšalen in posplošen način. Izpodbijana hramba osebnih podatkov na sodišču se nanaša na vrednostno zelo različne položaje, ki ne morejo biti vsi zajeti v enakih, splošno in neselektivno opredeljenih namenih hrambe. Namen hrambe osebnih podatkov ne more biti isti za tako različne dejanske in pravne položaje. Namen obdelave osebnih podatkov v prvem odstavku 154. člena Zakona o kazenskem postopku ni izrecno določen in ga tudi z razlago ni mogoče ugotoviti tako jasno, določno in diferencirano, kot to zahteva drugi odstavek 38. člena Ustave.

Ker namen, zaradi katerega sodišče hrani izsledke PPU, dokler se hrani kazenski spis, ni določen z zakonom, je prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku v tem delu v neskladju z Ustavo.

Geslo:

1.2.51.3.3 - Ustavno sodstvo - Vrste vlog - Aktivna legitimacija v postopku pred Ustavnim sodiščem - Predlagatelj - Državni svet.

1.2.51.3.2 - Ustavno sodstvo - Vrste vlog - Aktivna legitimacija v postopku pred Ustavnim sodiščem - Predlagatelj - Tretjina poslancev.

1.5.51.1.15.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Ugotovitev, da je predpis v neskladju - Z ustavo.

1.5.51.1.16 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Poziv normodajalcu, da predpis uskladi z Ustavo/zakonom.

1.5.51.1.13.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Ugotovitev, da je predpis skladen - Z ustavo.

3.12 - Splošna načela - Jasnost in natančnost pravnih določb.

5.3.30.1 - Temeljne pravice - Državljske in politične pravice - Pravica do zasebnega življenja „(35, 36, 37)“ - Varstvo osebnih podatkov „(38)“.

Pravna podlaga:

Člen 2, 38, Ustava [URS]

Člen 21, 48, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:

⌘ K obravnavani zadevi je bila s sklepom Ustavnega sodišča z dne 21. 4.

2016 pridružena zadeva št. U-I-56/16 zaradi skupnega obravnavanja in odločanja.

Dokument v PDF obliki:

 [U-I-246-14.pdf](#)

Polno besedilo:

U-I-246/14-20

24. 3. 2017

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevama Državnega sveta ter skupine poslank in poslancev Državnega zbora, na seji 24. marca 2017

odločilo:

- 1. Prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 - uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14) je v neskladju z Ustavo, kolikor določa, da podatke, sporočila, posnetke ali dokazila, pridobljene z uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov, hrani sodišče, dokler se hrani kazenski spis.**
- 2. Državni zbor mora protiustavnost iz prejšnje točke odpraviti v roku šestih mesecev po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.**
- 3. Člen 153 Zakona o kazenskem postopku ter prvi in drugi stavek drugega odstavka 154. člena Zakona o kazenskem postopku niso v neskladju z Ustavo.**
- 4. V delu, ki ni zajet v 1. točki izreka, prvi odstavek 154. člena Zakona o kazenskem postopku ni v neskladju z Ustavo.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Državni svet (v nadaljevanju prvi predlagatelj) vlaga zahtevo za oceno ustavnosti 153. in 154. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP). Navaja, da sta izpodbijani določbi v neskladju z 2., 22., 35., 37. in 38. členom Ustave. Prvi predlagatelj pojasnjuje, da se pri prikritih preiskovalnih ukrepih (v nadaljevanju PPU) v zasebnost osebe, zoper katero se ukrep izvaja, ne posega zgolj z izvajanjem ukrepa, temveč tudi in predvsem z nadaljnjim ravnanjem organov pregona z izsledki PPU, z njihovo uporabo v kazenskem postopku in z njihovo hrambo po koncu izvajanja PPU. Izsledki, pridobljeni na podlagi PPU, naj bi bili osebni podatki, varovani z 38. členom Ustave. Prvi predlagatelj meni, da bi to poseganje v zasebnost moralo biti urejeno z zakonom, določno in nedvoumno, da bi tako bila izključena možnost arbitrarnega odločanja državnih organov. Ker naj ZKP tem zahtevam ne bi zadostil, naj bi bil v neskladju s 35., 37. in 38. členom Ustave.
2. Prvi predlagatelj v 153. členu ZKP najprej izpostavlja nedoločenost roka, v katerem mora policija izsledke PPU predati državnemu tožilcu, in roka za predajo gradiva preiskovalnemu sodniku. Drugi odstavek 153. člena ZKP naj protiustavno ne bi določal, kako je treba ravnati z izsledki PPU potem, ko preiskovalni sodnik opravi njihov preizkus; ne bi naj bilo jasno, ali se to gradivo v celoti ali v delu vrača organom pregona, oziroma komu in pod kakšnimi pogoji utegne biti dostopno.
3. Prvi predlagatelj opozarja, da sme policija nedoločen čas hraniti in obdelovati kopije gradiva, zbranega s PPU, tožilstvo pa sme te kopije nedoločen čas uporabljati. Način in namen hrambe ter

obdelave teh kopij, krog upravičencev, ki sme do njih dostopati, razlogi takega dostopanja ter druga s tem povezana vprašanja naj ne bi bili določno urejeni. Po mnenju prvega predlagatelja se ti materiali lahko hranijo neomejeno dolgo "oziroma vsaj do smrti osebe, zoper katero so se ukrepi izvajali". Prvi predlagatelj meni, da bi bila s človekovimi pravicami skladna le ureditev, po kateri bi morala policija in tožilstvo po prenehanju PPU predati preiskovalnemu sodniku vse gradivo, brez možnosti obdržati kakršnekoli prepise, kopije, povzetke. Trdi, da gre v tem delu za nedoločnost, ki nasprotuje 2. členu Ustave, za omogočanje samovolje in arbitrarnosti državne oblasti v neskladju z 22. členom Ustave in za omogočanje časovno nesorazmernega posega v človekove pravice iz 35., 37. in 38. člena Ustave.

4. Prvi predlagatelj razlaga drugi odstavek 154. člena ZKP tako, da za nadaljevano hrambo izsledkov PPU (dlje kot dve leti od konca njihovega izvajanja) zadošča "gola izjava" državnega tožilca znotraj dvehletnega roka, da bo začel pregon zoper osumljenca. Taka izjava naj sama po sebi ne bi imela pravnih učinkov. Usoda s PPU pridobljenih gradiv po tej izjavi naj bi bila protiustavno nedoločena, v neskladju z 22. členom Ustave naj bi bila omogočena samovolja državnega tožilca, ali in kdaj bo uporabil navedena gradiva zoper posameznika. Vendar je po oceni prvega predlagatelja drugi odstavek 154. člena ZKP nedoločno urejen tudi, kolikor pokriva položaje, ko državni tožilec dejansko začne pregon v roku dveh let po prenehanju izvajanja PPU. Nedoločno naj bi bile urejene okoliščine, ko se morajo izsledki PPU uničiti, kar naj ne bi dajalo zadostnih jamstev in varovalk pred arbitrarnim ravnanjem organov pregona. Prvi predlagatelj trdi, da bi moral ZKP posebej urediti ravnanje z izsledki, ko državni tožilec v zakonskem roku dveh let zahteva preiskavo, poda obtožni predlog ali kako drugače začne kazenski pregon.

5. Kolikor pa v takem primeru (ko tožilec pravočasno začne pregon) prvi odstavek 154. člena ZKP odreja hrambo vseh izsledkov PPU, dokler se hrani kazenski spis, naj bi to bilo nesorazmerno in v neskladju s 35., 37. in 38. členom Ustave. Prvi predlagatelj namreč poudarja, da bi moral biti rok hrambe in uporabe s PPU zbranih podatkov časovno omejen. Izpostavlja intenzivnost posegov v zasebnost posameznika, s katerimi so bili podatki zbrani, ter globino in dalekosežnost seznanitve izvajalcev PPU z dejstvi, podatki in informacijami iz vseh, tudi najbolj intimnih delov življenja posameznika. Posebno sporna naj bi bila hramba tistega dela pridobljenih podatkov, ki niso vsebinsko povezani niti s kaznivim dejanjem, zaradi katerega je bil PPU odrejen, niti z drugim kataloškim kaznivim dejanjem, na katero je policija slučajno naletela med izvajanjem ukrepa. Prvi predlagatelj oporeka ustavnost ureditvi, ki omogoča hrambo (vse do uničenja kazenskega spisa) tudi tistega dela gradiva, zbranega s PPU, v katerem celo tožilstvo in policija ne vidita dokazne vrednosti in se nanj ne sklicujeta v aktu, s katerim se začne kazenski pregon. V neskladju s človekovo pravico do zasebnosti naj bi bilo, da ni časovno zamejen rok po koncu izvajanja PPU, v katerem lahko organi pregona ocenijo dokazno vrednost izsledkov PPU in se nanje oprejo pri kazenskem pregonu zoper obdolženca.

6. Ustavno sodišče je zahtevo prvega predlagatelja vročilo Državnemu zboru, ki nanjo ni odgovoril. O zahtevi je mnenje dala Vlada. Meni, da iz 153. člena ZKP izhaja, da poteka izročanje izsledkov PPU od policije do državnega tožilca in od državnega tožilca do preiskovalnega sodnika brez zavlačevanja oziroma odlašanja, takoj ko je to razumno mogoče. Nesorazmerno naj bi bilo določiti kakršnekoli prekluzivni rok, po preteku katerega naj ne bi bilo mogoče uporabiti gradiva v dokazne namene. Zamuda pri predaji gradiva sama po sebi naj niti ne bi pomenila zlorabe osebnih podatkov. Vlada navaja, da iz 153. člena ZKP ne sledi, da bi preiskovalni sodnik po opravljenem preizkusu gradivo vrnil državnemu tožilcu oziroma policiji, pač pa naj bi prvi

odstavek 154. člena ZKP določal, da ga hrani sodišče, dokler se hrani kazenski spis oziroma do uničenja. Vlada poudarja, da ZKP vsebuje negativno domnevo, da se je državni tožilec odločil, da ne bo začel pregona, če se v predpisanem roku izrecno ne opredeli do tega. S PPU pridobljenih podatkov naj policija in državno tožilstvo ne bi hranila.

7. Vlada trdi, da je v ZKP dostop do dokaznega gradiva razmeroma jasno urejen, in se pri tem sklicuje na ureditev po 73. in 128. členu ZKP. Po njenem mnenju ZKP jasno in določno ureja, kako se ravna z izsledki PPU, ko državni tožilec v dveh letih po koncu njihovega izvajanja zahteva preiskavo, vložiti obtožni predlog ali kako drugače začne kazenski pregon. Dveletni rok hrambe naj bi bil razumen glede na to, da gre praviloma za hujša kazniva dejanja ter za zahtevne in obsežne zadeve. Vlada izrecno ugovarja očitkom prvega predlagatelja v zvezi s hrambo tistega dela podatkov, pridobljenih s PPU, ki sta ga državno tožilstvo ali policija ocenila kot nepotrebnega. Tudi za to gradivo naj bi se moglo izkazati, da je koristno z vidika kazenskega postopka, zlasti z vidika pravic obrambe, pa tudi z vidika interesa oseb, ki so v gradivu zajete, da se z njim seznanijo. Pri tem se Vlada sklicuje na sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v zadevi *Valenzuela Contreras proti Španiji* z dne 30. 7. 1998 in na pravno teorijo. V tej zvezi Vlada opozarja tudi na možnosti navajanja novih dejstev in dokazov v sistemu ZKP.

8. Po mnenju Vlade je ustavnoskladna tudi možnost, da sodišče odloči, da se osumljenec oziroma druge osebe s pridobljenim gradivom ali njegovim delom ne seznanijo. Vlada nadalje šteje, da bi določitev roka za začetek kazenskega pregona zoper obdolženca (ko je sprožen na podlagi izsledkov PPU, odrejenih zaradi drugega kaznivega dejanja, ki se hranijo na sodišču) nesorazmerno posegla v učinkovitost delovanja organov pregona, poleg tega bi lahko ustvarila protiustavno razlikovanje med kaznivimi dejanji, pri preiskovanju katerih so bili uporabljeni PPU, in drugimi kaznivimi dejanji. Zadostno pravno varnost naj bi zagotavljal institut zastaranja.

9. Z mnenjem Vlade je Ustavno sodišče seznanilo prvega predlagatelja, ki je izjavil le, da vztraja pri zahtevi za oceno ustavnosti.

10. Skupina enaintridesetih poslank in poslancev Državnega zbora (v nadaljevanju drugi predlagatelj) vlaga zahtevo za oceno ustavnosti 153. in 154. člena ZKP zaradi neskladja z 2., 22., 35., 37. in 38. členom Ustave ter s 6. in 8. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - v nadaljevanju EKČP). Vsebina zahteve drugega predlagatelja je zelo podobna (skoraj identična) vsebini zahteve prvega predlagatelja. Drugi predlagatelj argumente prve zahteve dopolnjuje zgolj z navajanjem okoliščin konkretnega primera, na katerega naj bi naletela Komisija Državnega zbora za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, ko naj bi organi pregona protiustavno in protizakonito ravnali z izsledki konkretnih PPU. Ustavno sodišče je zahtevo drugega predlagatelja vročilo Državnemu zboru, ki nanjo ni odgovoril. O zahtevi je mnenje dala Vlada. To mnenje je skoraj do besede identično mnenju Vlade o zahtevi prvega predlagatelja.

11. Z mnenjem Vlade je Ustavno sodišče seznanilo drugega predlagatelja, ki se nanj ni odzval.

B. - I.

Procesne predpostavke, obseg presoje in v odločbi uporabljena terminologija

12. Ustavno sodišče je zadevo št. U-I-56/16 združilo z zadevo št. U-I-246/14 zaradi skupnega obravnavanja in odločanja.

13. Tretja alineja prvega odstavka 23.a člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 - uradno prečiščeno besedilo in 109/12 - v nadaljevanju ZUstS) določa, da lahko Državni svet z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil. Enako določa za tretjino poslancev Državnega zbora druga alineja prvega odstavka 23.a člena ZUstS. Obe zahtevi izpolnjujeta procesne predpostavke po ZUstS. Ker sta zahtevi po vsebini praktično (skoraj v celoti) identični, Ustavno sodišče v nadaljevanju navedbe prvega in drugega predlagatelja enotno povzema in večinoma ne ločuje med njunimi navedbami, razen ko se je to izrecno izkazalo za potrebno.

14. Ustavno sodišče v tej odločbi prvega in drugega predlagatelja imenuje z enotnim pojmom predlagatelja. S PPU ima Ustavno sodišče v mislih preiskovalne ukrepe, navedene v izpodbijanih določbah 153. in 154. člena ZKP. Rezultati izvajanja PPU v katerikoli obliki oziroma na kateremkoli nosilcu podatkov, v izvorniku ali kopiji (zvočni in/ali slikovni posnetki, podatki računalniškega prometa, papirni ali elektronski prepisi, zapisi, izpisi, podatki o transakcijah itd.) so v nadaljevanju označeni kot "izsledki PPU". Vendar glede na vsebino zahtev in ker gre pri teh predmetih za navadne telesne stvari, ki ne pomenijo posebne oblike posredovanja informacij ali nosilca osebnega podatka, Ustavno sodišče iz te kategorije izloča (in se z njimi v tej odločbi ne ukvarja) predmete, pridobljene z navideznim odkupom, navideznim sprejemanjem oziroma dajanjem daril ali navideznim jemanjem oziroma dajanjem podkupnine (glej prvi odstavek 155. člena ZKP). Ob tem je treba upoštevati, da lahko sicer tudi na podlagi tega ukrepa nastanejo določeni zapisi o njegovem izvajanju, ki ustrezajo pojmu izsledka PPU iz te odločbe.

15. Predlagatelja sicer navajata, da izpodbijata 153. in 154. člen ZKP. Vendar se zahtevi omejujeta predvsem na hrambo in uničevanje že pridobljenih izsledkov PPU ter medsebojno pošiljanje teh izsledkov, dostop do njih in možnosti, da jih oblastni organi uporabljajo. V zahtevah ni očitkov glede (ne)obveščanja osumljencev in drugih oseb o pridobljenem gradivu, dokazne vrednosti oziroma ekskluzije dokazov, pridobljenih s PPU, in mednarodnega kazenskega sodelovanja v zvezi s PPU. Zato je Ustavno sodišče štelo, da predlagatelj izpodbija le 153. člen ZKP, prvi odstavek 154. člena in prva dva stavka drugega odstavka 154. člena ZKP. Izpodbijane določbe se glasijo:

153. člen

(1) Po prenehanju uporabe ukrepov iz 149.a, 150., 151., 155. in 155.a člena tega zakona mora policija vse posnetke, sporočila in predmete, pridobljene z uporabo teh ukrepov, skupaj s poročilom, ki obsega povzetek zbranih dokazov, predati državnemu tožilcu.

(2) Državni tožilec celotno gradivo, zbrano z ukrepi, ki jih je odredil preiskovalni sodnik, preda preiskovalnemu sodniku; ta pa preizkusi, ali so se ukrepi izvajali na način, kot so bili odobreni.

(3) Organ, ki je odredil ukrep, lahko odredi, da se posnetki telefonskih pogovorov in drugih oblik komuniciranja v celoti ali deloma prepisejo. Glede prepisa teh posnetkov se uporabljajo določbe šestega odstavka 84. člena tega zakona.

(4) Če državni tožilec izjavi, da ne bo začel kazenskega pregona zoper osumljenca ali če v roku dveh let po koncu izvajanja ukrepov, ki jih odreja državni tožilec, ne poda takšne izjave, preiskovalnemu sodniku preda tudi celotno gradivo, zbrano s temi ukrepi. Preiskovalni sodnik nato ravna po drugem odstavku 154. člena tega zakona.

154. člen

(1) Podatke, sporočila, posnetke ali dokazila, pridobljene z uporabo ukrepov iz 149.a, prvega odstavka 149.b, 150., 151., 155., 155.a in 156. člena tega zakona, hrani sodišče, dokler se hrani kazenski spis, oziroma do uničenja po drugem odstavku tega člena.

(2) Če državni tožilec izjavi, da ne bo začel kazenskega pregona zoper osumljenca ali če v roku dveh let po koncu izvajanja ukrepov iz 149.a, prvega odstavka 149.b, 150., 151., 155., 155.a in 156. člena tega zakona ne poda takšne izjave, se gradivo iz prejšnjega odstavka pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika uniči. O tem uničenju napravi preiskovalni sodnik uradni zaznamek ...[1]

16. Člen 154 ZKP v izpodbijanem delu, kjer odkazuje na popoln nabor PPU, na katere se nanaša ta odločba, ureja problematiko izsledkov, pridobljenih z naslednjimi ukrepi PPU: (a) tajno opazovanje z uporabo tehničnih naprav za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehničnih naprav za prenos in snemanje glasu, s fotografiranjem ter videosnemanjem; (b) pridobitev podatkov o udeležencih, okoliščinah in dejstvih elektronskega komunikacijskega prometa; (c) nadzor elektronskih komunikacij s prisluškovanjem in snemanjem ter kontrola in zavarovanje dokazov o vseh oblikah komuniciranja, ki se prenašajo v elektronskem komunikacijskem omrežju, kontrola pisem in drugih pošilk, kontrola računalniškega sistema banke ali druge pravne osebe, ki opravlja finančno ali drugo gospodarsko dejavnost, prisluškovanje in snemanje pogovorov s privolitvijo vsaj ene osebe, udeležene v pogovoru; (č) prisluškovanje in opazovanje v tujem stanovanju ali drugih tujih prostorih z uporabo tehničnih sredstev za dokumentiranje in po potrebi s tajnim vstopom v navedene prostore; (d) navidezni odkup, navidezno sprejemanje oziroma dajanje daril ali navidezno jemanje oziroma dajanje podkupnine; (e) tajno delovanje z vključitvijo tajnih delavcev in z neprekinjenim ali ponavljajočim se zbiranjem podatkov o osebi in njeni kriminalni aktivnosti, lahko tudi z uporabo tehničnih naprav za prenos in snemanje glasu, fotografiranje in videosnemanje; (f) pridobitev od banke, hranilnice, plačilne institucije ali družbe za izdajo elektronskega denarja zaupnih podatkov in dokumentacije o vlogah, depozitih, stanju in prometu na računih ali drugih poslih, pa tudi podatkov o imetniku ali pooblaščenцу določenega plačilnega računa, hranilne vloge ali denarnega depozita, najemniku ali pooblaščenцу sefa ter o času, v katerem so bili oziroma so v uporabi.

17. Kolikor se očitki predlagateljev nanašajo na domnevno nepravilno (protiustavno ali nezakonito) uporabo izpodbijanih določb v konkretnem življenjskem primeru, se Ustavno sodišče z argumenti te vrste v postopku ocene ustavnosti zakona ne more ukvarjati. Ustavno sodišče poleg tega opozarja, da imata oba predlagatelja po ZUstS privilegiran dostop do Ustavnega sodišča in je zato utemeljeno pričakovanje, da bodo njune zahteve strokovno in kvalitetno obrazložene, očitki pa precizirani in razumljivi.[2] Ustavno sodišče posledično ne more ugibati, ali želita predlagatelja z zahtevama izpodbijati še kakšne druge predpise poleg tistih, ki sta jih navedla. Ustavno sodišče zato ni vsebinsko presojalo tistega dela navedb predlagateljev, ki se nanaša oziroma bi se lahko nanašal na materijo, ki je urejena v drugih predpisih (ne pa v ZKP), torej navedb, ki kritizirajo hrambo in uporabo kopij izsledkov PPU, s katerimi (morebiti)

razpolagata policija in tožilstvo. Izpodbijana in presojana ureditev po ZKP namreč ne ureja vprašanj vodenja policijskih in tožilskih spisov oziroma evidenc o izvajanju PPU, pač pa se nanaša na hrambo in uničevanje izsledkov PPU pri sodišču,[3] ne glede na to, kateri organ je izsledke v prvi fazi pridobil.

18. Drugi predlagatelj zahtevo utemeljuje tudi s sklicevanjem na odstopanje izpodbijanih določb od meril iz 6. in 8. člena EKČP. Medtem ko njegove trditve o kršitvi 6. člena EKČP (pravica do poštenega sojenja) ostajajo na ravni pavšalnosti, tako da jih ni bilo moč podrobneje obravnavati, je Ustavno sodišče očitke o kršitvi 8. člena EKČP (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja) obravnavalo z vidika 38. člena Ustave, ki nudi enak obseg varstva kot konvencijska določba.

B. - II.

Ocena skladnosti z načelom jasnosti in določnosti (2. člen Ustave)

19. Predlagatelja zatrjujeta, da je v izpodbijanih določbah ZKP vrsta nejasnosti, nedoločenosti in nerazumljivosti, kar naj bi nasprotovalo 2. členu Ustave. Ustavno sodišče je te očitke obravnavalo z vidika načela jasnosti in določnosti predpisov (pravne varnosti), ki je eno od načel pravne države iz 2. člena Ustave in ki zahteva, da je iz besedila predpisa mogoče nedvoumno ugotoviti vsebino in namen norme. Ustavno sodišče pri tem opozarja, da se je v okviru te presoje opredelilo le do tistih očitkov predlagateljev o nedoločnosti ZKP, ki dejansko kažejo, da predlagatelja menita, da zakon ni razumljiv, da se ga ne da razložiti oziroma da je protisloven in neizvršljiv. Drugi del trditve o "arbitrarnosti" in "nedoločnosti" predlagateljev – kolikor iz njih izhaja, da posamezne elemente ureditve predlagatelja razumeta in trdita, da vesta, kako jih je treba razlagati, vendar se z njimi ne strinjata – pa je Ustavno sodišče obravnavalo v okviru presoje zakona z vidika skladnosti s človekovo pravico do varstva osebnih podatkov. V tem delu predlagatelja namreč dejansko štejeta, da je protiustavno to, da sicer (zadostno) jasen in razumljiv zakon[4] oblastnim organom daje preširoka pooblastila, preveliko diskrecijo, nesorazmerno intenzivne možnosti poseganja v zasebno sfero osumljencev in drugih oseb oziroma da zakon oblastne organe premalo ali sploh ne omejuje pri takem poseganju. Poleg tega se Ustavnemu sodišču ni bilo treba opredeliti do vseh potencialno mogočih dvomov, nejasnosti in razlagalnih stisk, ki se lahko hipotetično pojavijo v celotni paleti konkretnih in posamičnih primerov, v katerih je treba uporabiti presojane določbe ZKP. Opredelilo se je do nedoločnosti, ki jih zatrjujeta predlagatelja.

20. Zahteva po jasnosti in določnosti predpisov ne pomeni, da morajo biti ti taki, da jih ne bi bilo treba razlagati. Uporaba predpisov vedno pomeni njihovo razlago. Z vidika pravne varnosti je predpis sporen takrat, kadar s pomočjo pravil o razlagi pravnih norm ni mogoče jasno ugotoviti njegove vsebine.[5] Ustaljene metode razlage morajo torej ponuditi možnost (ali več možnosti)[6] rešitve pravnega problema, ki ga pred razlagalca postavlja pomensko (vedno vsaj deloma) odprto besedilo pravne določbe. Zahteva po določnosti pravnega pravila je strožja, če gre za pravno pravilo, ki opredeljuje kaznivo ravnanje, in v tem okviru najstrožja, ko opredeljuje kaznivo dejanje. V kazenskem pravu se načelo določnosti izraža posebej prek načela zakonitosti kazenskega materialnega prava (prvi odstavek 28. člena Ustave).[7]

21. Člena 153 in 154 ZKP sicer nista materialni, pač pa kazensko procesni določbi. Vendar brez

dvoma spadata na širše področje kaznovalnega prava, v katerem se načelo določnosti kaže kot posebej pomembno, ker preprečuje samovoljo in arbitrarno uporabo državne prisile v položajih, ki ne bi bili vnaprej točno opredeljeni.[8] Ustavna zahteva po jasnosti in določnosti zakona pomeni, da mora biti poseganje v človekove pravice urejeno določno in nedvoumno. Če norma ni jasno opredeljena, obstaja možnost različne uporabe zakona in arbitrarnosti državnih organov ali drugih organov za izvrševanje javnih pooblastil, ki odločajo o pravicah posameznikov. Glede na to, da lahko pomenijo pooblastila represivnih organov močan poseg v človekove pravice posameznika, morajo temeljiti na posebno natančni ureditvi z jasnimi in podrobnimi pravili. Zakonska ureditev mora izključevati možnost arbitrarnega ravnanja države. Če meja med dovoljenim in nedovoljenim ravnanjem državnih organov ni opredeljena, so lahko vse varovalke zoper arbitrarno uporabo zakona neučinkovite.[9]

22. Velikega pomena je tudi dejstvo, da izpodbijane določbe spadajo na področje obdelave[10] osebnih podatkov osumljencev in drugih oseb, proti katerim so bili uporabljeni PPU. PPU po svoji naravi izjemno intenzivno posegajo na področje, ki ga varujejo različni vidiki človekove pravice do zasebnosti (35., 36., 37. in 38. člen Ustave). Zato je za vsa vprašanja v zvezi s PPU podana ustavna zahteva poudarjene jasnosti, razumljivosti, določnosti, nedvoumnosti in predvidljivosti ustreznih zakonskih določb. To ne velja samo za pravne podlage za izvajanje PPU v ožjem smislu (torej za vdiranje v sfero zasebnosti s pridobivanjem in beleženjem različnih podatkov), pač pa tudi za predpise, ki urejajo nadaljnjo obdelavo ustreznih izsledkov, npr. hrambo, uporabo, posredovanje med različnimi upravičenci itd. Ustavno sodišče je že v odločbi št. U-I-25/95 z dne 27. 11. 1997 (Uradni list RS, št. 5/98, in OdlUS VI, 158), ko je presojalo tedanjo ureditev PPU ("posebne operativne metode in sredstva"), sprejelo stališče o potrebi po zakonski določnosti (*lex certa*) primerov, v katerih je dopusten poseg v zasebnost tako, da so sodišču in pred tem že državnemu tožilcu dane jasne meje pri presoji, v katerih primerih je pogoj izpolnjen.[11] Med drugim je poudarilo, da mora biti "določenost v zakonu" kot ustavni pogoj za poseg v zasebnost zagotovljena z natančno in predvidljivo ureditvijo uporabe ukrepa.[12]

23. ESČP razlaga 8. člen EKČP tako, da posebej izpostavlja, da mora biti pravo (*in accordance with the law*), ki ureja skrivni nadzor, dostopno in predvidljivo ter zlasti dovolj jasno, da lahko državljani vedo, pod katerimi pogoji in v kakšnih okoliščinah se lahko pooblaščen državnih organi zatečejo k temu tajnemu in tveganemu vmešavanju v pravico do spoštovanja zasebnega življenja in dopisovanja. Zaradi tveganja zlorab, lastnega vsakemu sistemu tajnega nadzora, morajo ti ukrepi temeljiti na posebej natančnem pravu. Obstoj jasnih in podrobnih pravil na tem področju je ključnega pomena, še posebno, ker se stalno večja sofisticiranost nadzorne tehnologije.[13] ESČP vztraja pri tem, da morajo določene minimalne varovalke biti jasno določene v zakonu (*statute law*); med njimi so tudi postopek za pregledovanje, uporabo in hrambo z nadzorom pridobljenih podatkov, previdnostni ukrepi pri sporočanju podatkov nadaljnjim prejemnikom ter okoliščine, v katerih se gradivo lahko uniči ali se mora uničiti.[14] EKČP v fazi, ko je tajni nadzor že končan, zahteva natančno ureditev postopkov za ohranitev integritete in zaupnosti pridobljenih izsledkov kakor tudi postopkov za njihovo končno uničenje.[15] Sklep, da se ne dopusti pritožba, ki je temeljila na očitkih proti "strateškemu nadzoru" telekomunikacij v Zvezni republiki Nemčiji, je senat ESČP sprejel (tudi) na podlagi zaključka, da je upoštevna zakonodaja jasno, podrobno in razdelano urejala postopke za analizo, uporabo in tudi za uničevanje pridobljenih podatkov, po periodičnem preverjanju, če so še potrebni, in da so bile postavljene ustrezne omejitve in varovalke v zvezi z izročanjem podatkov drugim organom.[16] Nasprotno, s sodbo v zadevi *Roman Zakharov proti Rusiji* z dne 4. 12. 2015 je ESČP ugotovilo kršitev 8. člena EKČP zaradi

splošne neustreznosti jamstev ruske ureditve prestrezanja komunikacij proti zlorabam in arbitrarnosti, pri čemer je posebej poudarilo, da rusko pravo dopušča avtomatsko hrambo očitno nepomembnih podatkov in ne ureja dovolj določno hrambe in uničenja izsledkov po koncu kazenskega postopka.[17]

24. Predlagatelja trdita, da iz 153. člena ZKP ne izhajajo jasno roki predaje izsledkov PPU med policijo in tožilstvom ter med tožilstvom in preiskovalnim sodnikom, prav tako naj ne bi bilo jasno, kako se z gradivom ravna potem, ko ga pregleda preiskovalni sodnik.

25. Namen PPU je preiskovanje suma pretekle storitve kaznivega dejanja, preprečitve dokončanja kaznivega dejanja, ki se je začelo izvrševati, in preprečitve bodoče storitve kaznivega dejanja, ki je v fazi priprave oziroma organizacije, ter zbiranje dokazov in podatkov, ki omogočajo odločitev o uvedbi oziroma vodenju kazenskega postopka. Nekatere PPU odreja preiskovalni sodnik, druge dovoljuje državni tožilec oziroma se zanje izjemoma lahko avtonomno odloči policija.[18]

26. Prvi odstavek 153. člena ZKP določa, da mora policija po prenehanju uporabe ukrepov iz 149.a, 150., 151., 155. in 155.a člena ZKP[19] vse posnetke, sporočila in predmete, pridobljene z uporabo teh ukrepov, skupaj s poročilom, ki obsega povzetek zbranih dokazov, predati državnemu tožilcu. Drugi odstavek 153. člena ZKP določa, da mora državni tožilec celotno gradivo, zbrano z ukrepi, ki jih je odredil preiskovalni sodnik, predati preiskovalnemu sodniku; ta pa preizkusi, ali so se ukrepi izvajali na način, kot so bili odobreni. Pri tem je pomembno, da se nabora izsledkov iz prvega in drugega odstavka 153. člena ZKP ne pokrivata – policija mora vse materiale iz prvega odstavka 153. člena ZKP predati državnemu tožilcu, ta pa nato "preda naprej" preiskovalnemu sodniku v naknadno sodno kontrolo zakonitosti izvajanja odrejenih PPU[20] le tiste, ki so bili zbrani z ukrepi, ki jih je odredil preiskovalni sodnik. Vsi izsledki PPU, ne glede na to, kdo je odredil njihovo pridobivanje, sicer v vsakem primeru nazadnje končajo pri preiskovalnem sodniku (oziroma pri sodišču). Ravnanje z izsledki, pridobljenimi z ukrepi, o katerih je samostojno odločil državni tožilec ali celo policija, ureja četrti odstavek 153. člena ZKP, ki ga je treba razlagati tako, da mora državni tožilec v roku dveh let po koncu izvajanja teh PPU: (a) ali z ustreznim aktom začeti kazenski pregon, pri čemer izsledke PPU, ki so še v njegovi posesti, pošlje preiskovalnemu sodniku (ali senatu, ki preizkuša neposredno obtožnico, oziroma sodniku posamezniku, ki odloča o obtožnem predlogu) po določbah, ki urejajo vlaganje ustreznih aktov tožilca,[21] ali (b) izjaviti, da ne bo začel kazenskega pregona, oziroma (c) dopustiti, da se dveletni rok izteče brez take izjave oziroma začetka kazenskega pregona, pri čemer mora v zadnjih dveh primerih preiskovalnemu sodniku predati celotno gradivo, zbrano s PPU. Iz izpodbijanih določb ZKP ne izhaja razlaga, ki jo ponujata (in obenem kritizirata kot protiustavno) predlagatelja, da za hrambo izsledkov PPU po izteku roka dveh let od konca njihovega izvajanja zadošča "gola izjava" državnega tožilca znotraj dveletnega roka, da bo začel pregon zoper osumljenca, ki naj ne bi imela pravnih posledic. Taka razlaga bi namreč osumljence dejansko spravljala v arbitrarno negotovost glede bodoče odločitve državnega tožilca o kazenskem pregonu.

27. Ne držijo trditve predlagateljev o nejasno urejenih rokih predaje izsledkov PPU v 153. členu ZKP. Očitno mora policija pridobljeno gradivo skupaj s poročilom, ki obsega povzetek zbranih dokazov,[22] predati državnemu tožilcu nemudoma oziroma "takoj" po prenehanju uporabe PPU.[23] Enako velja za državnega tožilca, ko gradivo, zbrano s PPU, ki jih je odredil preiskovalni sodnik, potem ko ga je pridobil od policije, prenaša k preiskovalnemu sodniku. Za posebno

odlašanje v obeh primerih namreč ni videti nobenega smotra ali funkcije (v smislu, da bi policija ali tožilec morala v zvezi z izsledki opraviti še kakšna dejanja). Pri tem je treba še omeniti, da tretji odstavek 153. člena ZKP določa, da sme izdelavo prepisa posnetkov telefonskih pogovorov in drugih oblik komuniciranja odrediti le organ, ki je odredil konkretni ukrep (ne pa tisti, ki ga je izvajal ali nadzoroval).

28. Prav tako ni mogoče pritrditi očitkom, da drugi odstavek 153. člena ZKP ne določa, kako preiskovalni sodnik ravna z izsledki PPU potem, ko preizkusi, ali so se PPU izvajali na način, kot so bili odobreni. Iz ZKP ne izhaja, da bi preiskovalni sodnik to gradivo vračal organom pregona. Enkrat, ko izsledki PPU pridejo na sodišče, jih sodišče na podlagi prvega odstavka 154. člena ZKP hrani, dokler se hrani kazenski spis, oziroma do uničenja po drugem odstavku 154. člena ZKP. Izsledki PPU pridejo v posest sodišča: (a) ko jih preiskovalni sodnik prejme od državnega tožilca po drugem odstavku 153. člena ZKP; (b) ko jih preiskovalni sodnik prejme od državnega tožilca po četrtem odstavku 153. člena ZKP[24] in (c) ko so bili sprejeti v sodni kazenski spis, ker jih je sodišču poslal državni tožilec, ko je začel kazenski pregon.[25] Od točke prihoda izsledkov PPU na sodišče se razcepita dve možnosti ravnanja z gradivom, ne glede na to, kateri organ je odredil konkretni ukrep. Drugi in četrty odstavek 153. člena ZKP v zvezi s prvima dvema stavkoma drugega odstavka 154. člena ZKP narekujeta razlago, da se izsledki PPU pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika (ki o tem naredi uradni zaznamek) uničijo, če v roku dveh let po koncu izvajanja PPU državni tožilec izjavi, da ne bo začel kazenskega pregona, ali če dopusti, da se dveletni rok izteče brez take izjave oziroma začetka kazenskega pregona. Če pa državni tožilec kazenski pregon v dveletnem roku začne, je edina smiselna razlaga, da so izsledki PPU v takem primeru pravočasno sprejeti v kazenski spis (ali v njem ohranjeni), zato jih sodišče hrani, dokler se hrani spis (prvi odstavek 154. člena ZKP).

29. Pojem kazenski spis iz prvega odstavka 154. člena ZKP je treba razlagati tako, da ne zajema samo spisov v "kazenskih zadevah" v ožjem smislu (torej v zadevah, v katerih se odloča o krivdi obdolženca za kaznivo dejanje, oziroma v zadevah kazenske preiskave), pač pa se nanaša tudi na spise, v katere se shranijo izsledki PPU, ki so bili po terminologiji ZKP "izločeni iz spisa",[26] ker se nanje sodišče ne sme opreti pri odločanju (drugi do šesti odstavek 83. člena, četrty odstavek 276. člena, prvi do tretji odstavek 285.e člena, četrty odstavek 340. člena, četrty odstavek 377. člena in drugi odstavek 435. člena ZKP). ZKP v prej naštetih določbah ne predvideva, da se izločeni izsledki PPU takoj po izločitvi uničijo. Namesto tega se izločeni dokazi na sodišču zaprejo v poseben ovitek in shranijo ločeno od drugih spisov ter jih ni mogoče pregledovati ali uporabiti v kazenskem postopku[27] (če se ti dokazi v elektronskem spisu hranijo elektronsko, se po šestem odstavku 83. člena ZKP izločitev iz tega spisa opravi z odprtjem posebne mape v informacijskem sistemu, ki ostane dostopna v povezavi z obravnavano zadevo). Tudi izločeni izsledki PPU se torej hranijo pri sodišču, dokler se hrani poseben spis, v katerega so bili izločeni (prvi odstavek 154. člena ZKP).

30. ZKP na nobenem mestu ne določa, da se ob začetku kazenskega pregona v kazenski spis sprejme (ali v njem ohrani, če je že pri preiskovalnem sodniku) le tisti del izsledkov PPU, na katerega se tožilec v svoji vlogi, s katero je začel pregon, sklicuje, ali tisti del, ki bi vsaj hipotetično utegnil biti upošteven oziroma pomemben v kazenskem postopku. Če je državni tožilec pravočasno začel kazenski pregon, sodišče shrani ves material, pridobljen s PPU, torej tudi izsledke PPU, ki so očitno nepovezani s kaznivim dejanjem, ki ga tožilstvo očita obdolžencu.[28] Ti izsledki se torej ne uničijo po drugem odstavku 154. člena ZKP.

31. Iz navedenega je razvidno, da ni prepričljiv očitek predlagateljev, da so nedoločno urejene okoliščine, ko se morajo izsledki PPU uničiti. Vendar predlagatelja nepredvidljivost in nedoločnost izpodbijane ureditve vidita tudi v odsotnosti posebne ureditve ravnanja z izsledki potem, ko državni tožilec v zakonskem roku dveh let začne kazenski pregon, ko naj zlasti ne bi bilo razvidno, komu in pod kakšnimi pogoji je s PPU pridobljeno gradivo, ki ga hrani sodišče, dostopno. Ustavno sodišče v tej zvezi opozarja, da zakon ni nedoločen, če je mogoče njegov pomen razložiti s pomočjo ustaljenih metod razlage. Predvsem izpodbijane določbe niso protiustavne že samo zato, ker odgovori na vsa vprašanja, ki se porajajo predlagateljema, niso vsebovani v samem besedilu določb.

32. Popolno in natančno vsebino pravnih pravil, ki urejajo hrambo izsledkov PPU, ki jih preiskovalni sodnik ni dal uničiti po drugem odstavku 154. člena ZKP, pač pa so na sodišču v kazenskem spisu in se hranijo, dokler se hrani spis (prvi odstavek 154. člena ZKP), je mogoče razbrati ob razumevanju, da je prvi odstavek 154. člena ZKP glede končnega roka hrambe v bistvu blanketna norma, ki za svoje popolno razumevanje napotuje na druga pravna pravila v drugih predpisih – brez analize teh drugih predpisov prvi odstavek 154. člena ZKP ni zadostno razumljiv sam po sebi, v njem vsebovana (čeprav implicitna) napotitev na druge predpise uporabnikom zakona šele omogoča določitev roka hrambe izsledkov PPU, ki je enak roku hrambe kazenskega spisa, v katerem se ti izsledki nahajajo. Z vidika očitkov o nejasnosti in nedoločnosti je treba poudariti, da je ta (blanketna) pravna tehnika v temelju dopustna celo na najbolj občutljivem področju kazenskega materialnega prava,^[29] zato njena uporaba v obravnavanem primeru ne pomeni, da je prvi odstavek 154. člena ZKP že zgolj zato v neskladju z 2. členom Ustave.

33. Roki hrambe kazenskih spisov (in s tem glede na prvi odstavek 154. člena ZKP tudi izsledkov PPU) niso urejeni v ZKP. Te roke natančno določa podzakonski predpis ministra za pravosodje, sprejet na podlagi tedaj veljavnih 74. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 26/99, 38/99, 28/2000 – ZS/2000) in 99. člena Zakona o upravi (Uradni list RS, št. 67/94 – ZUpr), to je Pravilnik o izločanju dokumentarnega gradiva (Uradni list RS, št. 52/01 in 77/02 – v nadaljevanju Pravilnik). Temeljna pravila ravnanja s spisi pa so določena že v VI. poglavju 4. dela Sodnega reda (Uradni list RS, št. 87/16 – v nadaljevanju SR),^[30] ki ureja hrambo dokumentarnega gradiva, oziroma v 242.–246. členu SR. SR med drugim ureja pisarniško tehnično poslovanje sodišč (80. člen ZS). Iz navedenih določb SR izhaja: (a) da se sodni spis vložijo v (interni) arhiv, ko je v zadevi izdana pravnomočna odločba in ko so izvršena vsa potrebna tehnična opravila;^[31] (b) da sodišče hrani spise^[32] in drugo dokumentarno gradivo najmanj toliko časa, kot je za posamezno vrsto gradiva določeno v aktu, ki ga izda predsednik vrhovnega sodišča (trenutno se kljub tej določbi še uporablja Pravilnik, ki ga je, kot navedeno, izdal minister za pravosodje, ker predsednik Vrhovnega sodišča navedenega akta še ni izdal), po preteku tega roka pa se dokumentarno gradivo, ki ni arhivsko gradivo, uniči, dokumentarno gradivo, ki ima lastnost arhivskega gradiva po predpisih, ki urejajo varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva (Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Uradni list RS, št. 30/06 in 51/14 – v nadaljevanju ZVDAGA), pa se izroči pristojnemu arhivu po preteku rokov hrambe iz Pravilnika, vendar najkasneje po tridesetih letih od nastanka gradiva; (c) sodišče lahko pred izročitvijo izvirnega arhivskega gradiva arhivu naredi njegovo kopijo, njegov mikrofilmski posnetek ali drugačen trajni zapis.^[33] Izločeni izsledki PPU (29. točka obrazložitve te odločbe) se po 211. členu SR v zapečatenih ovojnica in ločeno od drugih spisov hranijo (praviloma) pri

preiskovalnem sodniku vse do njihovega prenosa v stalni arhiv sodišča. Nato se hranijo še naprej – pri čemer ostane trajno zabeležena njihova povezava z izvornim kazenskim spisom, iz katerega so bili izločeni – tako, da je rok njihove hrambe enak roku za hrambo izvornega kazenskega spisa.

34. Te določbe SR podrobneje pojasnjuje in dopolnjuje Pravilnik. Kazenski spisi in v njih vsebovani izsledki PPU nedvomno spadajo med dokumentarno gradivo po 2. členu Pravilnika (zadeve sodne uprave, kazenske zadeve, civilne in gospodarske zadeve, zadeve delovnih in socialnih sporov in upravne zadeve). Če sodnik ali predsednik senata, ki je obravnaval posamezno zadevo, po uradni dolžnosti ali na predlog stranke, ki ima pravni interes za podaljšanje roka hranjenja, ne odredi daljšega roka hranjenja dokumentarnega gradiva (peti odstavek 4. člena Pravilnika), se dokumentarno gradivo hrani "najmanj toliko časa", kolikor je za posamezno vrsto gradiva določeno v 5. členu Pravilnika (prvi odstavek 4. člena Pravilnika). Tretji odstavek 4. člena Pravilnika določa, da roki za hranjenje dokumentarnega gradiva, ki so določeni s Pravilnikom, začnejo teči s 1. januarjem naslednjega leta po letu, v katerem se šteje posamezna zadeva za rešeno oziroma je postala pravnomočna. Člen 5 Pravilnika določa roke hrambe dokumentarnega gradiva (torej tudi sodnih spisov in izsledkov PPU) v kazenskih zadevah, diferencirano po kategorijah kaznivih dejanj glede na prizadete ali ogrožene varovane dobrine. Ti roki variirajo od trajne hrambe (npr. kazniva dejanja zoper življenje in telo, varnost države in njeno ustavno ureditev itd.) do desetletne hrambe (kazniva dejanja zoper pravni promet ter javni red in mir itd.).

35. Skladno s prvim odstavkom 245. člena SR sodni spisi (in v njih vsebovani izsledki PPU) sicer ohranijo status "dokumentarnega gradiva" do izteka rokov iz Pravilnika, vendar je treba dokumentarno gradivo, ki ima lastnost arhivskega gradiva, izročiti pristojnemu arhivu po največ tridesetih letih od nastanka gradiva.[34] To ne pomeni, da se bodo vsi spisi hranili v sodnem arhivu trideset let; iz 7. in 8. člena Pravilnika v zvezi s prvim odstavkom 4. člena Pravilnika jasno izhaja, da so za hrambo v sodnem arhivu merodajni že navedeni roki hrambe iz 5. člena Pravilnika. Po njihovem poteku se dokumentarno gradivo izloči in uniči, pri tem pa je pred tem treba paziti, da se ne izloči in uniči tisti njegov del, ki ima lastnost arhivskega gradiva, ker ga je treba izročiti pristojnemu arhivu. Opisano ureditev je treba razlagati tako, da mora pristojni arhiv počakati na prejem arhivskega gradiva do izteka roka hrambe dokumentarnega gradiva iz Pravilnika, ko je ta rok trideset let ali manj. Po izteku tega roka se spisi uničijo, razen če imajo lastnost arhivskega gradiva; v takem primeru jih prejme pristojni arhiv. Če pa je rok hrambe dokumentarnega gradiva po Pravilniku več kot trideset let (za kazenske zadeve to v bistvu pomeni tiste, ki so v kategoriji trajne hrambe), se morajo tisti spisi, ki imajo arhivsko naravo, "odbrati" in izročiti arhivu že po tridesetih letih; tisti, ki v arhiv ne spadajo, pa se ne uničijo, pač pa se po 5. členu Pravilnika hranijo naprej v internem arhivu sodišča do konca roka iz tega člena Pravilnika (kar, kot že navedeno, trenutno pomeni – trajno). Dodatno stopnjo kompleksnosti v opisani sistem ravnanja s spisi prinašata četrty odstavek 6. člena in peti odstavek 8. člena Pravilnika, ki dopuščata, a ne zapovedujeta, da sodišča – preden izvirno gradivo ali izročijo pristojnemu arhivu ali uničijo – zase (očitno za trajno hrambo) naredijo kopijo izvirnega gradiva, njegov mikrofilmski posnetek ali drugačen trajni zapis.[35]

36. V 34. točki obrazložitve te odločbe je Ustavno sodišče zapisalo, da kazenski spisi in v njih vsebovani izsledki PPU nedvomno spadajo med dokumentarno gradivo po 2. členu Pravilnika. Ustavno sodišče ne vidi razloga, da se prvi odstavek 154. člena ZKP, po katerem se izsledki PPU, ki so v kazenskem spisu, hranijo, dokler se hrani ta spis, primarno ne bi smel razlagati s pomočjo jezikovne razlage tako, da je usoda izsledkov PPU v temelju enaka usodi kazenskega spisa. Kako

iz še "živega" kazenskega spisa nastane na sodišču interno arhivirano dokumentarno gradivo, ki se nato ali po izteku rokov hrambe uniči ali celo hrani trajno ali (če ima lastnost arhivskega gradiva) izroči arhivu, ki z njim ravna po ZVDAGA, je podrobneje opisano v 33. do 35. točki obrazložitve te odločbe. Vendar je pri razlagi izpodbijanega prvega odstavka 154. člena ZKP – oziroma njegovega blanketnega odkazila na podzakonske predpise, ki določajo roke hrambe sodnih spisov – vsekakor treba upoštevati posebno naravo materiala (izsledkov PPU), ki je predmet sporne hrambe. Gre za sledi in zapise nekaterih najširših in najtežjih posegov v človekove pravice, ki jih omogoča pravni sistem demokratične države. Zato je v tem primeru treba še posebno poudarjeno upoštevati opozorilo stroke, da jezikovna razlaga po eni strani določa zunanjo mejo, ki je razlagalec ne sme prestopiti, po drugi strani pa je razlagalčeva dolžnost, da jezikovno razlago dopolni in preveri še z drugimi metodami, ki naj jo potrdijo ali pa utemeljijo tistega izmed več mogočih besednih pomenov, ki je pravi (pravni) pomen razlagane določbe.[36] V tem smislu se je mogoče za preverjanje rezultata jezikovne razlage prvega odstavka 154. člena ZKP opreti tudi na ustavnoskladno razlago, ki na občutljivem področju hrambe izsledkov PPU brez dvoma prepoveduje razširjajočo (ekstenzivno) razlago zakonskega besedila, ki bi razširila pomen ohlapnih besed in pojmov tudi na življenjske primere, ki so s temi besedami in pojmi "na prvi pogled" nejasno in dvoumno zajeti.[37] Upoštevaje jezikovno in ustavnoskladno razlago, je besedilo določbe ("dokler se hrani kazenski spis") treba razlagati izrazito ozko in omejeno v smislu, da se izsledki PPU hranijo le do izteka časa, do katerega še sploh obstaja sodni spis kot dokumentarno gradivo, ki se hrani v sodnem arhivu. To pomeni do izteka rokov iz 5. člena Pravilnika (kar sicer za določene kategorije kazenskih zadev pomeni, da dejansko trajno) oziroma dlje, če to na podlagi petega odstavka 4. člena Pravilnika odredi sodnik ali predsednik senata, ki je obravnaval posamezno zadevo (ker to podaljšanje ni omejeno z nobenim rokom, to pomeni, da lahko teoretično vsak kazenski spis skupaj z izsledki PPU ostane v internem sodnem arhivu v trajni hrambi).

37. Hramba izsledkov PPU pa ne more več biti dopustna potem, ko "spis" v ozko pojmovanem pomenu besede (kot način vodenja pisanj strank in sodišča ter njihovih prilog v določeni zadevi)[38] ne obstaja več. To pomeni, da izsledkov PPU, drugače od drugih listin v spisu, ni dopustno prenašati na mikrofilme ali drugače kopirati v primerih uničenja spisa (peti odstavek 8. člena Pravilnika). To bi namreč povzročilo nadaljnjo hrambo izsledkov potem, ko "kazenski spis" (prvi odstavek 154. člena ZKP) v sodni hrambi več ne obstaja, saj je bil uničen, ampak morebiti obstaja le še prepis njegovih nekdanjih sestavnih delov. Iz podobnih razlogov, spet drugače od drugih listin v spisu, sodišče ne sme obdržati kopij izsledkov PPU potem, ko izroči "izvirno gradivo" (kazenski spis) pristojnemu arhivu, v primerih, ko bi imel spis naravo arhivskega gradiva (četrti odstavek 6. člena Pravilnika in četrti odstavek 245. člena SR). Tudi v tem primeru kazenskega spisa pri sodišču več ni. Nazadnje Ustavno sodišče poudarja, da izsledkov PPU ni dopustno izročati pristojnemu arhivu, tudi če ima sam kazenski spis, v katerem so izsledki shranjeni, naravo arhivskega gradiva.[39] V takem primeru mora sodišče izsledke PPU pred izročitvijo izvirnega spisa arhivu izločiti in uničiti. Gradivo, ki ga arhiv prejme od sodišča, namreč postane "javno arhivsko gradivo", morda ga je mogoče imenovati tudi "nekdanji kazenski spis", nikakor pa ne več "kazenski spis", na obstoj katerega prvi odstavek 154. člena ZKP navezuje trajanje hrambe. Za tako razlago obstajata še dva dodatna argumenta: jezikovni in sistematični.[40] Besedilo prvega odstavka 154. člena ZKP sili k sklepu, da lahko izsledke PPU hrani le "sodišče", nikoli pa drug organ, organizacija ali posameznik. Kljub temu da bi prvi odstavek 40. člena ZVDAGA za tiste izsledke PPU, ki bi nemara ustrezali opredelitvi arhivskega gradiva, lahko napeljeval tudi na drugačno razlago,[41] je nasprotje med njim in prvim

odstavkom 154. člena ZKP razrešljivo s pomočjo argumenta specialnosti (*lex specialis derogat legi generali*). ZKP je starejši in bolj specialen zakon.[42] Zato ZVDAGA kot mlajši in splošnejši zakon v tem primeru ne more razveljavljati prepovedi iz ZKP, da bi se občutljiva gradiva, pridobljena z ukrepi, ki na tajen in prikrit način posegajo v človekove pravice in svoboščine, hranila kje drugje kot pri sodišču: kategorija izsledkov PPU se toliko kakovostno razlikuje od drugih (pa čeprav po različnih podlagah varovanih) kategorij osebnih podatkov, da jo treba drugače pravno vrednotiti in obravnavati oziroma jo še posebej zavarovati pred morebitno nepotrebno nadaljnjo hrambo in možnostmi zlorab. Seveda morajo sodišča pred uničenjem izsledkov PPU v primerih iz te točke obrazložitve analogno uporabiti drugi odstavek 154. člena ZKP in omogočiti obdolžencu oziroma drugi osebi, zoper katero se je ukrep izvajal, seznanitev s pridobljenim gradivom, s čimer odpade tudi pomislek, da bi lahko bilo arhiviranje izsledkov PPU po ZVDAGA nekako odločilno za namen zaščite pravic posameznikov.

38. Ustavno sodišče se v tem vsebinskem sklopu navedb sooča še z očitki predlagatelja, da ZKP le nejasno ureja, komu in pod kakšnimi pogoji so na sodišču hranjeni izsledki PPU dostopni. V tej zvezi Ustavno sodišče v prvi vrsti opozarja, da v tej odločbi ocenjuje ustavnost 153. člena, prvega odstavka 154. člena in prvih dveh odstavkov drugega odstavka 154. člena ZKP – torej določb, ki jih predlagatelj določljivo in opredeljeno izpodbijata. Izpodbijane določbe morebitnega dostopa dodatnih upravičencev – razen tistih, ki so v njih izrecno naštetih – do izsledkov PPU ne urejajo. To samo po sebi ne pomeni, da so zato neskladne z Ustavo. Če predlagatelj menita, da so v pravnem redu predpisi, ki ta dostop urejajo nedoločno ali nesorazmerno široko, bi jih morala z zahtevo posebej izpodbijati. V določenem obsegu je (tudi zaradi poznejše celovite analize skladnosti izpodbijanih določb z 38. členom Ustave) Ustavno sodišče kljub navedenemu odgovorilo tudi na te očitke. Pri tem je upoštevalo, da predlagatelj ne odpirata ustavnopravnih vprašanj v zvezi z dostopom samih posameznikov, proti katerim so ukrepi bili uporabljeni (ali v njihovem imenu njihovih zagovornikov), do materialov PPU.

39. Najsplošnejši odgovor na vprašanje o dostopnosti[43] na sodišču hranjenih izsledkov PPU je treba iskati v kazenski procesni zakonodaji. Prvi odstavek 128. člena ZKP postavlja splošno pravilo, da se smeta dovoliti pregled in prepis posameznih kazenskih spisov (torej tudi izsledkov PPU, ki se v njih nahajajo) vsakomur, kdor ima upravičen interes.[44] Gotovo je upravičenec predvsem tožilec kot stranka kazenskega postopka,[45] sicer pa je pojem "upravičen interes" mogoče napolniti z razlago, ustrezno sistemskemu predpisu (prvi odstavek 8. člena ZVOP-1): upravičen je vsak interes pravnega subjekta, ki ima podlago v zakonu. Pregledovanje in prepisovanje spisov je mogoče tudi po koncu kazenskega postopka, če je tedaj podan omenjeni upravičen interes (drugi odstavek 128. člena ZKP). Kot izhaja iz predhodne obrazložitve, kazenski spis obstaja tudi po koncu postopka, vse do izteka roka hrambe po Pravilniku oziroma do oddaje arhivskega gradiva v pristojni arhiv. Ločeno potencialno možnost vpogleda v izsledke PPU odpira tudi šesti odstavek 82. člena ZS, ki določa, da lahko predsednik sodišča dovoli vpogled v vpisnike, imenike, evidence in spise sodišča, njihov prepis, kopiranje ali izpis iz njih posamezniku, ki dokaže, da podatke iz njih potrebuje za znanstvenoraziskovalno delo, pri čemer se lahko dovoljenje nanaša le na vpisnike, imenike, evidence in spise, ki so (na sodišču) arhivirani.

40. Ustavnemu sodišču glede na zarisani obseg presoje sicer ni treba sistematično naštetih vseh predpisov, ki utegnejo nuditi dostop do izsledkov PPU oziroma za določene subjekte utemeljevati ustrezno upravičenje. Krog teh subjektov ni nikoli vnaprej zaprt, pač pa ga lahko zakonodajalec širi ali oži.[46] To lahko seveda odpira izjemno pomembna vprašanja z vidika sorazmernosti

dostopa, vendar je v fazi presoje spoštovanja načela pravne varnosti pomembno le, da so upravičenci jasno določljivi. V kontekstu te ustavnosodne presoje je treba opozoriti vsaj še na prvi odstavek 184. člena Zakona o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 58/11, 47/12 in 19/15 – v nadaljevanju ZDT-1), ki določa, da ima državno tožilstvo pravico zahtevati od (med drugim) državnih organov (torej tudi sodišč), naj mu posredujejo ustrezne podatke, listine, spise, predmete ali obvestila, ki jih potrebuje za izvajanje svoje pristojnosti iz prvega in drugega odstavka 180. člena ZDT-1.[47]

41. Ko je gradivo, pridobljeno s PPU, enkrat na sodišču, ni izključeno dostopanje organov pregona do tega gradiva, čeprav sta minili več kot dve leti od konca izvajanja PPU. Dveletni rok iz četrtega odstavka 153. člena ZKP in iz drugega odstavka 154. člena ZKP, v katerem mora državni tožilec začeti kazenski pregon, sicer se izsledki PPU uničijo, se namreč nanaša le na tista kazniva dejanja, zaradi katerih so bili PPU odrejeni oziroma konkretni izsledki PPU zbrani. Zakon želi namreč preprečiti položaj, da bi se še naprej hranili osebni podatki, čeprav je jasno, da jih tožilstvo dejansko ne potrebuje za namen kazenskega pregona za kazniva dejanja, zaradi katerih so bili pridobljeni (osebe, zoper katero je bil PPU odrejen). Vendar ko je ta prvotni namen pridobitve izsledkov PPU potrjen oziroma "validiran" s pravočasnim začetkom kazenskega pregona za kaznivo dejanje iz sodne ali tožilske odredbe, se gradivo naprej hrani, dokler se hrani kazenski spis. V tem času pa se lahko (pričakovati je sicer, da izjemoma) pokaže potreba po uporabi izsledkov še za druga kazniva dejanja, za katera ZKP in sodna praksa dopuščata njihovo uporabo. Ustavnosodna presoja in presoja rednih sodišč namreč pritrjujeta stališču stroke,[48] da je pod določenimi pogoji mogoče uporabiti izsledke PPU tudi v kazenskem postopku zoper osebo, glede katere ukrep ni bil odrejen, oziroma zoper osumljenca tudi za kaznivo dejanje, za katero ukrep ni bil odrejen (če gre za "kataloško"[49] kaznivo dejanje), če seveda ne gre za naklepne zlorabe organov pregona.[50] V sistemu ZKP ni prepovedi dostopanja tožilstva do še obstoječih (ne še uničenih) gradiv iz PPU za te namene.

42. Vprašanja dostopa pravnih subjektov do izsledkov PPU, shranjenih na sodišču, so sicer pretežno urejena v drugih določbah različnih zakonov, ne v izpodbijanih določbah ZKP, vendar izpodbijane določbe ne povzročajo, da bi bil dostop urejen dvoumno ali nerazumljivo.

43. Izpodbijani 153. člen, prvi odstavek 154. člena ter prvi in drugi stavek drugega odstavka 154. člena ZKP glede na navedeno izpolnjujejo ustavno zahtevo po jasnosti in določnosti predpisov, ker je mogoče z ustaljenimi metodami razlage ugotoviti njihovo vsebino in je na ta način ravnanje organov, ki jih morajo izvajati, določno in predvidljivo. Te določbe zato niso v neskladju z 2. členom Ustave.

B. - III.

Ocena skladnosti s človekovo pravico do varstva osebnih podatkov (prvi odstavek 38. člena Ustave)

44. Predlagatelja 153. členu, prvemu odstavku 154. člena in prvima dvema stavkoma drugega odstavka 154. člena ZKP očitata neskladje s 35., 37. in 38. členom Ustave. Po mnenju Ustavnega sodišča PPU, gledano kot celota različnih in različno intenzivnih ukrepov, posegajo tako v pravico do splošne zasebnosti, v komunikacijsko in informacijsko zasebnost (poleg njih pa tudi v človekovo pravico do nedotakljivosti stanovanja iz prvega odstavka 36. člena Ustave). Vendar

mora Ustavno sodišče pri svoji presoji ostati v okviru obeh zahtev za oceno ustavnosti, ki ostajata na področju ureditve hrambe in uničevanja izsledkov PPU pri sodišču, kar je povezano tudi s tem, kako lahko različni oblastni organi medsebojno pošiljajo že shranjene izsledke, do njih dostopajo in jih uporabljajo. Zahtevi ne problematizirata ureditve samega vdiranja v sfero zasebnosti, torej zaznavanja, beleženja in ekstrakcije določenih podatkov ter informacij iz te sfere. Izpodbijata ureditev ravnanja z že pridobljenimi informacijami (izsledki PPU), ki v pretežni meri ustrezajo zakonski opredelitvi osebnih podatkov iz 1. in 2. točke 6. člena ZVOP-1 (osebni podatek je katerikoli podatek, ki se nanaša na posameznika, ne glede na obliko, v kateri je izražen; posameznik je določena ali določljiva fizična oseba, na katero se nanaša osebni podatek). Glede na to, da gre za gradivo, ki ga tožilstvo uporablja za namen kazenskega pregona zoper konkretno določene posameznike, je jasno, da njegova obdelava v veliki meri pomeni obdelavo osebnih podatkov. Izsledki PPU vsebujejo (tudi) sporočila in informacije o določljivem posamezniku in morajo zato uživati varstvo osebnih podatkov, kot ga zagotavlja 38. člen Ustave.

45. Ustavno sodišče je torej drugi vsebinski sklop trditev predlagateljev obravnavalo z vidika človekove pravice do varstva osebnih podatkov iz prvega odstavka 38. člena Ustave. Tako je ravnalo tudi v drugih podobnih zadevah, predvsem v odločbah št. U-I-312/11 z dne 13. 2. 2014 (Uradni list RS, št. 15/14, in OdlUS XX, 20),[\[51\]](#) št. U-I-70/12 z dne 21. 3. 2014 (Uradni list RS, št. 24/14, in OdlUS XX, 23),[\[52\]](#) št. Up-1356/11 z dne 24. 4. 2014 (Uradni list RS, št. 36/14)[\[53\]](#) in št. U-I-65/13 z dne 3. 7. 2014 (Uradni list RS, št. 54/14, in OdlUS XX, 27).[\[54\]](#) Vsebine človekove pravice do informacijske zasebnosti iz prvega odstavka 38. člena Ustave sicer ni mogoče umetno ločevati od vsebine splošne pravice do varstva zasebnosti iz 35. člena Ustave, kakor tudi ne od vsebin prostorske in komunikacijske zasebnosti (prvi odstavek 36. člena in prvi odstavek 37. člena Ustave),[\[55\]](#) po drugi strani pa pogojev Ustave za dopustnost poseganja v različne vidike zasebnosti ni mogoče enačiti – kriteriji za dopustnost posegov v informacijsko zasebnost iz prvega odstavka 38. člena Ustave so večinoma blažji, kot to velja za posege v prostorsko in komunikacijsko zasebnost, če pa se posamezni vidiki zasebnosti pri ocenjevanih preiskovalnih dejanjih neločljivo prepletajo, je jasno, da morajo v takem primeru biti uporabljeni ustavno najstrožji kriteriji.[\[56\]](#) Pri tem ne gre za primerljiv položaj kot v odločbi št. U-I-115/14, Up-218/14, kjer je šlo za varstvo odvetniške zasebnosti s posebno ustavnopravno težo, predvsem pa za analizo ustavnosti tipičnih "začetnih" posegov vdora v podatke, vpogleda vanje in njihovega prvega pridobivanja neposredno od posameznika z ukrepi hišne preiskave odvetniške pisarne, preiskave elektronskih naprav ter zasega stvari. Položajev, ko so podatki, sporočila in informacije že v rokah javne oblasti, tudi z vidika pravne podlage ustavnopravne presoje ni mogoče enačiti s položaji, ko jih javna oblast šele pridobiva.

46. Ustava varuje osebne podatke in prepoveduje njihovo uporabo v nasprotju z namenom njihovega zbiranja (prvi odstavek 38. člena). Zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa za predmet zakonskega urejanja (drugi odstavek 38. člena Ustave) in vsakomur daje pravico, da se seznanj z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, za primer zlorabe pa vsakomur daje tudi pravico do sodnega varstva (tretji odstavek 38. člena Ustave). Poseg v ustavno jamstvo varstva osebnih podatkov je dopusten v primerih iz tretjega odstavka 15. člena Ustave, če je zakonodajalec zasledoval ustavno dopusten cilj in če je omejitev skladna z načeli pravne države (2. člen Ustave), in sicer s tistim izmed teh načel, ki prepoveduje prekomerne posege države (splošno načelo sorazmernosti).[\[57\]](#)

47. Pri odločanju o ustavnosti poseganja v pravico posameznika, da prepove hrambo in

posredovanje informacij o sebi, ker noče, da bi bili z njimi seznanjeni oziroma da bi jih uporabljali drugi (informacijska zasebnost), Ustavno sodišče upošteva ustaljeno ustavnosodno presojo. Pravica do informacijske zasebnosti ni neomejena, ni absolutna. Zato mora posameznik sprejeti omejitve informacijske zasebnosti oziroma dopustiti posege vanjo v prevladujočem splošnem interesu in ob izpolnjevanju ustavno določenih pogojev. Poseg je dopusten, če je v zakonu določeno opredeljeno, kateri podatki se smejo zbirati in obdelovati, za kakšen namen jih je dovoljeno uporabiti, če sta predvidena nadzor nad zbiranjem, obdelovanjem in uporabo ter varstvo tajnosti zbranih osebnih podatkov. Namen zbiranja osebnih podatkov mora biti ustavno dopusten. Zbirati se smejo le podatki, ki so primerni in nujno potrebni za uresničitev zakonsko opredeljenega namena.[58]

48. Obenem mora Ustavno sodišče – ker gre za osebne podatke, pridobljene s PPU, torej s posebej občutljivim poseganjem v pravico iz prvega odstavka 38. člena Ustave in še v druge človekove pravice (35. do 37. člen Ustave) – upoštevati še dodatne zahteve po posebnih pogojih in varovalkah, ki izhajajo iz judikature Ustavnega sodišča in ESČP in v bistvu veljajo za celotno pravno sfero zasebnosti, ko vanjo posega država s PPU ali na podlagi PPU (vendar te zahteve Ustavno sodišče v nadaljevanju povzema le, kolikor se nanašajo na izpodbijano ureditev). Njihovo bistvo je težnja po preprečevanju arbitrarne uporabe državne oblasti in po zagotavljanju, da ostane sicer neizbežno poseganje v zasebnost v mejah, ki jih omogoča (še) sorazmeren poseg. Zakon mora vsebovati podrobna pravila, ki ob upoštevanju izrecnih ustavnih zahtev po eni strani preprečujejo arbitrarnost državnih organov, po drugi strani pa preprečujejo zlorabe uporabljenih posebnih metod in sredstev. Tako morajo biti med drugim določene okoliščine in pogoji za njihovo uničenje, urejeni morajo biti kontrolni mehanizmi, nasploh je treba zagotoviti jamstva, da se ta pristojnost države ne izrodi v sredstvo za slabitev in uničevanje demokratičnih ustanov, določen mora biti postopek, po katerem se ravna s povzetki pogovorov.[59] Po vsebini zelo podobne pogoje za hrambo in uporabo izsledkov tajnega nadzora postavlja ESČP (glej tudi 23. točko obrazložitve te odločbe), ki zahteva, da države vzpostavijo primerna in učinkovita jamstva proti zlorabam sistemov tajnega nadzora, kar velja tudi za sisteme hrambe in razkrivanja podatkov o posameznikih v posebnih evidencah oziroma registrih.[60]

49. Prenašanje osebnih podatkov od policije prek tožilstva do preiskovalnega sodnika oziroma posledična hramba osebnih podatkov na sodišču, dokler se hrani kazenski spis, ter dostopanje do teh podatkov oziroma njihovo posredovanje drugim oblastnim organom zaradi nadaljnje uporabe[61] pomenijo, glede na ustaljeno ustavnosodno presojo in presojo ESČP, poseg v človekovo pravico do varstva osebnih podatkov iz prvega odstavka 38. člena Ustave oziroma v pravico do informacijske zasebnosti.[62]

50. Predlagatelj menita, da izpodbijane določbe ZKP nesorazmerno posegajo v navedeno človekovo pravico, ker naj rok za hrambo in uporabo izsledkov PPU ne bi bil časovno omejen, kar naj bi bilo sporno glede na naravo teh podatkov in njihovo pričevanje o vseh, tudi intimnih delih življenja posameznika. Posebej izpostavljata nadaljevano hrambo tudi tistih podatkov, ki niso vsebinsko povezani z nobenim kaznivim dejanjem in tožilstvo z njimi niti ne utemeljuje akta, s katerim se začne kazenski pregon. Predlagatelj štajeta, da Ustava zahteva omejitev roka po koncu izvajanja PPU, v katerem lahko organi pregona izsledke uporabijo za namen kazenskega pregona obdolženca (ta očitok se nanaša na njihovo uporabo v položajih iz 41. točke obrazložitve te odločbe). Ker (v zvezi s tem sklopom očitkov) ne dvomita o skladnosti z Ustavo (samega po sebi) dveletnega roka po koncu izvajanja PPU, ki ga ima državni tožilec na voljo, da začne

kazenski pregon zoper osumljenca, v tem roku pa se izsledki PPU hranijo ali pri državnem tožilcu ali pri preiskovalnem sodniku in se, če ni odločitve za pregon, po koncu tega roka ali celo prej pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika uničijo (četrti odstavek 153. člena ZKP in prva dva stavka drugega odstavka 154. člena ZKP), in tudi ne navajata posebnih razlogov protiustavnosti za pravila o medsebojni predaji izsledkov PPU in o možnosti prepisa posnetkov (prvi trije odstavki 153. člena ZKP), se izkaže, da se njuni ustavnopravni pomisleki glede neskladja s pravico do informacijske zasebnosti osredinjajo na prvi odstavek 154. člena ZKP, natančneje na tisti njegov del, ki določa, da izsledke PPU hrani sodišče, dokler se hrani kazenski spis.

51. Dopustnost posegov v človekove pravice Ustavno sodišče praviloma presoja po t. i. testu legitimnosti in strogem testu sorazmernosti (glej 46. točko obrazložitve te odločbe). Vendar v obravnavanem primeru Ustavno sodišče odloča o ustavnosti posega v človekovo pravico do informacijske zasebnosti. To pomeni, da mora – še preden uporabi splošne kriterije dopustnosti poseganja v človekove pravice – preizkusiti, ali presojeni zakon zadosti posebnim kriterijem iz drugega odstavka 38. člena Ustave, ki določa, da zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon.

B. - IV.

52. Pri prvem odstavku 154. člena ZKP se v delu, v katerem določa, da se izsledki PPU hranijo na sodišču, dokler se hrani kazenski spis, zastavlja vprašanje, ali namen obdelave^[63] tako hranjenih osebnih podatkov (v smislu drugega odstavka 38. člena Ustave) določa zakon. Drugi odstavek 38. člena Ustave sicer ne zahteva izrecne (eksplicitne) opredelitve namena obdelave osebnih podatkov v zakonu, pač pa je ustavnopravno zadostno, če je namen določen konkretno in jasno, upošteva zakonsko besedilo, zakonodajno gradivo in splošne življenjske izkušnje.^[64] Namen obdelave osebnih podatkov mora biti ustavno dopusten.^[65] Ta namen (ki je obenem logično tudi zakonodajni cilj omejitve pravice iz prvega odstavka 38. člena Ustave) mora poleg tega biti opredeljen jasno, konkretno in določno.^[66]

53. Izrecne zakonske določbe o namenu hrambe izsledkov PPU v ZKP ni. Prav tako namen hrambe ni obrazložen v zakonodajnem gradivu.^[67] Iz mnenja Vlade je sicer mogoče razbrati, da Vlada šteje, da se izsledki PPU hranijo na sodišču zaradi namenov uspešne uvedbe in dokončanja kazenskih postopkov, zavarovanja pravice obdolžencev do obrambe iz 29. člena Ustave ter zavarovanja interesa oseb, ki so v gradivu zajete, da se z njim seznanijo.

54. Ustavno sodišče sicer sprejema, da so v prejšnji točki obrazložitve naštetih nameni hrambe izsledkov PPU na sodišču v temelju dopustni in tudi da so vsi v določeni vsebinski zvezi s hrambo izsledkov PPU na sodišču. Vendar ugotavlja, da so v konkretnem primeru opredeljeni na izrazito pavšalen in posplošen način. Nameni oziroma cilji se namreč med seboj razlikujejo in ne morejo veljati vsi oziroma vsi v enaki meri za vse dejanske stanove hrambe po izpodbijani ureditvi. Izpodbijana hramba obsega celo paleto različnih položajev, ki ne morejo biti vsi zajeti v enakih, splošno in neselektivno opredeljenih namenih hrambe. Na podlagi prvega odstavka 154. člena ZKP se vsi izsledki PPU, ki so bili ob začetku kazenskega pregona sprejeti v kazenski spis, hranijo vse dotlej, dokler se hrani kazenski spis, ne glede na to, ali gre za: (a) za kazenski pregon očitno nepomembne izsledke;^[68] (b) izsledke, ki se hranijo po pravnomočno končanem kazenskem postopku, v katerem storilec ni bil spoznan za krivega, in tudi še po izteku roka za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti v njegovo škodo, oziroma po izdaji odločbe Vrhovnega sodišča o

taki zahtevi; (c) izsledke, ki se hranijo po pravnomočno končanem kazenskem postopku, v katerem je bil storilec obsojen, in ima ta torej na voljo praktično časovno neomejeno možnost obnove kazenskega postopka (411. člen ZKP). Namen(i) hrambe osebnih podatkov – ki odločilno določa(jo) tudi najdaljši ustavno mogoči rok hrambe kot tisti, ki je nujen za dosego namena – ne more(jo) biti isti za tako različne dejanske in pravne položaje. Natančno kateri namen hrambe naj bi veljal za vsako od treh navedenih vrednostno različnih skupin primerov, pa niti z razlago ni razvidno. Z razlago do koherentnega odgovora na to vprašanje ni mogoče priti zato, ker je rok hrambe za vse primere enak (dokler se hrani kazenski spis), kar bi (paradoksalno) kazalo na enak namen hrambe v vseh mogočih položajih. Namen obdelave osebnih podatkov v prvem odstavku 154. člena ZKP (ali drugje v zakonu) tako ali tako ni izrecno določen. Kolikor pa ga niti s pravno interpretacijo ni mogoče izluščiti iz pravnega sistema oziroma iz namena norme bolj jasno, določno in diferencirano, kot to omogoča prvi odstavek 154. člena ZKP, ga ni mogoče šteti za "zakonsko določenega" v smislu drugega odstavka 38. člena Ustave. Prav namen hrambe osebnih podatkov pa je pomemben, če bi bilo treba presojati sorazmernost posega glede na čas trajanja hrambe.

55. Ker torej namen, zaradi katerega sodišče hrani izsledke PPU, dokler se hrani kazenski spis, ni določen z zakonom, je prvi odstavek 154. člena ZKP v tem delu v neskladju z Ustavo (1. točka izreka). Državni zbor mora ugotovljeno protiustavnost odpraviti v roku šestih mesecev po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije (2. točka izreka). Glede na vse navedeno 153. člen ter prvi in drugi stavek drugega odstavka 154. člena ZKP niso v neskladju z Ustavo (3. točka izreka). Na podlagi prvega odstavka 48. člena ZUstS je Ustavno sodišče sprejelo ugotovitveno odločbo, ker protiustavna določba ne omogoča razveljavitve. Zakonodajalec mora namreč jasno in konkretno zakonsko določiti namen(e) hrambe izsledkov PPU na sodišču in obenem paziti na to, da bo pri urejanju pogojev hrambe zagotovil ravnovesje nasprotujočih si ustavnih dobrin. V tem položaju Ustavno sodišče ne more poseči v protiustavno ureditev z delno razveljavitvijo. V preostalem delu (torej kolikor določa, da ko so izpolnjeni pogoji za njihovo uničenje iz drugega odstavka 154. člena ZKP, sodišče hrani izsledke PPU le do trenutka uničenja) prvi odstavek 154. člena ZKP ni v neskladju z Ustavo (4. točka izreka).

56. Ustavno sodišče nazadnje opozarja, da iz njegove ustaljene presoje izhaja stališče, da ugotovitev protiustavnosti zakonske določbe ne pomeni, da se takšna določba ne sme več uporabljati. Ugotovitev protiustavnosti pomeni, da je takšno določbo treba uporabljati tako, da njena uporaba ne bo v nasprotju z razlogi, ki so Ustavnemu sodišču narekovali ugotovitev njene neskladnosti z Ustavo. V primeru ustavnosodne presoje predpisa namreč izrek in obrazložitev odločbe pomenita celoto, zaradi česar veže ne le izrek, temveč vežejo tudi razlogi in stališča, vsebovani v obrazložitvi. To velja pri ugotovitvenih odločbah tudi v primeru, če se izrek odločbe izrecno ne sklicuje na razloge obrazložitve.^[69]

C.

57. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 21. in 48. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Ernest Petrič, Jasna Pogačar, Marko Šorli in Jan Zobec. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat

⇒

-
- [1] Besedilo odstavka se nadaljuje v neizpodbijanem delu.
- [2] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-92/07 z dne 15. 4. 2010 (Uradni list RS, št. 46/10, in OdlUS XIX, 4), 72. točka obrazložitve.
- [3] Vsaj v končni posledici, torej lahko tudi po tem, ko so bili izsledki nekaj časa pri drugem organu.
- [4] Tipične so v tem smislu npr. trditve predlagateljev, da je protiustavno to, da je neki rok "nedoločen", ko gre v bistvu za to, da neko oblastno pooblastilo ali ravnanje ni časovno omejeno, predlagatelja pa menita, da bi moralo biti.
- [5] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-32/02 z dne 10. 7. 2003, Uradni list RS, št. 73/03, in OdlUS XII, 71, 11. točka obrazložitve.
- [6] Samo po sebi namreč tudi ni protiustavno to, da uporaba različnih metod razlage v nekaterih primerih pripelje do več različnih rezultatov razlage. Tudi za reševanje takih kolizij namreč obstajajo v pravni znanosti in sodni praksi ustaljene metode.
- [7] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-88/07 z dne 8. 1. 2009 (Uradni list RS, št. 5/09, in OdlUS XVIII, 1), 8. točka obrazložitve.
- [8] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. Up-456/10, U-I-89/10 z dne 24. 2. 2011 (Uradni list RS, št. 26/11), 11. točka obrazložitve.
- [9] Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-28/16 z dne 12. 5. 2016 (Uradni list RS, št. 42/16), 14. točka obrazložitve.
- [10] Obdelava osebnih podatkov je po 3. točki 6. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo – v nadaljevanju ZVOP-1) kakršnokoli delovanje ali niz delovanj, ki se izvaja v zvezi z osebnimi podatki, ki so avtomatizirano obdelani ali ki so pri ročni obdelavi del zbirke osebnih podatkov ali so namenjeni vključitvi v zbirko osebnih podatkov, zlasti zbiranje, pridobivanje, vpis, urejanje, shranjevanje, prilagajanje ali spreminjanje, priklicanje, vpogled, uporaba, razkritje s prenosom, sporočanje, širjenje ali drugo dajanje na razpolago, razvrstitev ali povezovanje, blokiranje, anonimiziranje, izbris ali uničenje.
- [11] Točka 60 obrazložitve odločbe št. U-I-25/95.
- [12] Točka 63 obrazložitve odločbe št. U-I-25/95.
- [13] Sodba ESČP v zadevi *Združenje za evropske integracije in človekove pravice in Ekimdžijev proti Bolgariji* z dne 28. 6. 2007, 75. točka obrazložitve.
- [14] Prav tam, 76. točka obrazložitve.
- [15] Primerjaj prav tam, 86. točka obrazložitve.
- [16] Sklep ESČP v zadevi *Weber in Saravia proti Nemčiji* z dne 29. 6. 2006, 99. do 101. točka obrazložitve.
- [17] Glej 254. do 256. točko obrazložitve sodbe ESČP v zadevi *Roman Zakharov proti Rusiji*. Za ESČP sicer na splošno ni problematičen šestmesečni rok hrambe s prestrežanjem pridobljenega materiala, v katerem se lahko pristojni organ odloči, ali bo začel kazenski pregon ali pa se bo gradivo uničilo. Po drugi strani je neupravičena taka hramba prav vseh podatkov (tudi tistih, ki očitno niso upoštevni za namen njihove pridobitve), saj bi se taki nepomembni podatki morali takoj uničiti. Nedoločno in presplošno je urejena diskrecija kazenskega sodnika, da po zaključku postopka po lastni presoji odloči o nadaljnji hrambi ali uničenju izsledkov prestrežanja, ki so bili uporabljeni v sodnem postopku.
- [18] Peti odstavek 156. člena ZKP.
- [19] Treba je sprejeti pojasnilo stroke (glej pri Š. Horvat, Zakon o kazenskem postopku s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 340), da se ta dolžnost nanaša tudi na gradivo, pridobljeno z ukrepom

iz prvega odstavka 149.b člena ZKP, ki izrecno v prvem odstavku 153. člena ZKP ni naveden (podatki o udeležencih, okoliščinah in dejstvih elektronskega komunikacijskega prometa). Tudi to gradivo mora namreč državni tožilec po drugem odstavku 153. člena ZKP poslati preiskovalnemu sodniku. Če pa je dolžnost državnega tožilca določene materiale poslati preiskovalnemu sodniku, je jasno, da mora biti dolžnost policije (če jih ima, ker jih je operater omrežja poslal njej), da iste materiale na podlagi prvega odstavka 153. člena ZKP preda tožilcu. Prvi odstavek 153. člena ZKP pa izpušča navedbo ukrepa iz 156. člena ZKP zato, ker podatke iz tega člena (z izjemo njegovega petega odstavka) finančna institucija pošlje neposredno preiskovalnemu sodniku. Za podatke iz petega odstavka 156. člena ZKP (podatki o imetnikih računov in vlog), ki jih neposredno pridobi policija, mora po drugi strani (enako kot pri prvem odstavku 149.b člena ZKP) logično veljati, da jih policija po prvem odstavku 153. člena ZKP pošlje državnemu tožilcu, saj sicer ni jasno, kako bi preiskovalni sodnik lahko po drugem odstavku 154. člena ZKP odločil tudi o njihovem uničenju (preiskovalni sodnik izsledke PPU pridobiva od državnega tožilca in ne neposredno od policije).

[20] Horvat, nav. delo, str. 338, navaja, da je namen take zakonske ureditve, da se nezakonito pridobljeno dokazno gradivo izloči takoj, še pred uvedbo kazenskega postopka.

[21] Glej npr. četrti odstavek 168. člena ZKP, po katerem državni tožilec skupaj z zahtevo za preiskavo pošlje preiskovalnemu sodniku kazensko ovadbo ter vse spise in zapisnike o opravljenih dejanjih. Hkrati mu pošlje predmete, ki utegnejo biti dokaz, ali navede, kje so. Po osmem odstavku 170. člena ZKP državni tožilec predlogu, naj se ne opravi preiskava, ali neposredni obtožnici priloži kazensko ovadbo ter vse spise in zapisnike o opravljenih dejanjih kot tudi predmete, ki utegnejo biti dokaz, ali pa v predlogu navede, kje so. Ni razloga, da se osmi odstavek 170. člena ZKP ne bi smiselno uporabljal tudi v skrajšanem postopku z obtožnim predlogom državnega tožilca (429. člen ZKP zahteva smiselno uporabo drugih določb ZKP v skrajšanem postopku).

[22] V praksi policija namesto povzetka naredi kar prepis posnetih telefonskih pogovorov (glej pri Horvat, nav. delo, str. 339). Taka praksa je razvidna tudi iz judikature (sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 75/2001 z dne 19. 5. 2005).

[23] Horvat, nav. delo, str. 338, pojasnjuje, da mora policija predati celotno gradivo, brez kakršnekoli selekcije. Tudi če se z izvajanjem ukrepa niso zbrali dokazi, ki bi potrjevali sum kaznivega dejanja, je dolžnost policije, da gradivo preda državnemu tožilcu.

[24] Glej tudi 26. točko obrazložitve te odločbe.

[25] To smiselno izhaja iz prvega odstavka 154. člena ZKP v zvezi z nekaterimi drugimi določbami ZKP (glej 21. opombo te odločbe).

[26] V nadaljevanju te odločbe jih Ustavno sodišče imenuje "izločeni izsledki PPU".

[27] Razen ko je to nujno zaradi ugotovitve, ali je podan razlog za izločitev sodnika (četrti odstavek 83. člena ZKP) ali (po stališču teorije v Horvat, nav. delo, str. 193–194), če to v interesu svoje obrambe zahteva obdolženec.

[28] Glej pri Horvat, nav. delo, str. 342, ki pojasnjuje, da preiskovalni sodnik ne uniči gradiva, pridobljenega z izvajanjem PPU, ker ne pomeni dokaza – če je le bil zoper obdolženca uveden kazenski postopek za isto kaznivo dejanje na podlagi drugih dokazov. Dodaten argument za to razlago (po sklepanju z večjega na manjše) je tudi dejstvo, da se po izrecni določbi tretjega odstavka 83. člena ZKP hranijo celo izločeni izsledki PPU, ki se celo praviloma ne smejo uporabiti v kazenskem postopku. Podobno J. Žirovnik, (Ne)potrebnost stranskih žrtev pri zakonitih posegih v (tele)komunikacijsko zasebnost, Pravna praksa, št. 23 (2010), str. 18, navaja, da preiskovalni sodnik nima pooblastil, da bi lahko prepise pogovorov, ki niso v zvezi s kaznivim dejanjem, za katero so bili odrejeni ukrepi, uničil.

[29] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-335/02 z dne 24. 3. 2005 (Uradni list RS, št. 37/05, in OdlUS XIV, 16), 15. in 17. točka obrazložitve.

[30] SR je na podlagi 81. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 33/11, 63/13 in 17/15 – v nadaljevanju ZS) predpisal minister, pristojen za pravosodje, po predhodno pridobljenem mnenju predsednika Vrhovnega sodišča.

[31] Plačilo sodnih taks, izločitev priloženih spisov itd.

- [32] Če je dokumentarno gradivo v elektronski obliki, se hrani v informacijskem sistemu e-sodstva (tretji odstavek 244. člena SR).
- [33] Ko Ustavno sodišče v nadaljevanju te odločbe govori o rokih hrambe spisov "po pravnomočnosti", kakor so urejeni v veljavnem pravu, ima v mislih to opredelitev začetka teka roka.
- [34] Razumno je šteti, da je tisto, kar je prej bilo "živ" kazenski spis, postalo dokumentarno gradivo, ko je začel teči rok za hrambo dokumentarnega gradiva po Pravilniku (glej prejšnjo opombo te odločbe).
- [35] Pri tem je treba znova spomniti na prvi odstavek 4. člena Pravilnika, ki določa, da sodišča hranijo dokumentarno gradivo "najmanj" toliko časa, kolikor je za posamezno vrsto gradiva določeno v 5. členu Pravilnika. Možnost trajne ohranitve mikrofilmov ali drugačnih kopij gradiva je povsem v skladu s tem izhodiščem.
- [36] Primerjaj M. Pavčnik, *Argumentacija v pravu*, 3., spremenjena in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana 2013, str. 70–71.
- [37] Primerjaj prav tam, str. 104.
- [38] Glej 204. do 212. člen SR.
- [39] Po osmi alineji 2. člena ZVDAGA je arhivsko gradivo dokumentarno gradivo, ki ima trajen pomen za zgodovino, druge znanosti in kulturo ali trajen pomen za pravni interes pravnih in fizičnih oseb in je kulturni spomenik.
- [40] V sistematično razlago spadajo tudi metode razlage, ki slikajo pravni sistem kot notranje povezano celoto, iz katere je mogoče z razlago odstraniti nasprotja in antinomije, predvsem *argumentum a cohaerentia*, katerega inačica je tudi argument specialnosti (glej pri Pavčnik, nav. delo, str. 90 in 142–143).
- [41] Saj določa, da morajo javnopravne osebe izročiti javno arhivsko gradivo arhivu najkasneje 30 let po nastanku gradiva, in sicer tudi gradivo, ki vsebuje osebne podatke v skladu s predpisi, ki urejajo področje osebnih podatkov; gradivo, ki vsebuje tajne podatke v skladu s predpisi, ki urejajo področje tajnih podatkov; gradivo, ki je posebej varovano kot zaupno, če tako določa zakon ali poslovnik državnega organa ali organa samoupravne lokalne skupnosti.
- [42] Ker ureja specifično problematiko pridobivanja in hrambe izsledkov PPU.
- [43] Predlagatelja imata z "dostopom" očitno v mislih različne oblike obdelave osebnih podatkov iz 3. točke 6. člena ZVOP-1 (najmanj vpogled v izsledke, vendar praviloma tudi njihovo pridobivanje od drugega državnega organa, uporabo, shranjevanje, sporočanje, širjenje ...).
- [44] Prvi odstavek 74. člena SR govori o (za pregled spisa) "upravičeni osebi v skladu s procesnimi predpisi".
- [45] Po četrtem odstavku 45. člena ZKP ima državni tožilec v kazenskem postopku kot stranka enake pravice kot obdolženec, razen tistih, ki jih ima kot državni organ. Ena od izrecno določenih pravic obdolženca pa je tudi pravica do prepisovanja in pregledovanja spisov (peti odstavek 128. člena ZKP).
- [46] To izhaja npr. tudi iz četrtega in petega odstavka 12.a člena ZS, ki urejata čezmejno posredovanje osebnih podatkov, s katerimi razpolagajo sodišča, iz spisov, vpisnikov, imenikov, pomožnih knjig, registrov in javnih knjig pristojnim sodnim organom držav članic Evropske unije, tretjih držav in mednarodnih organizacij, če tako določa zakon, mednarodna pogodba ali neposredno uporaben pravni akt ali odločitev mednarodne organizacije, na katero je Republika Slovenija prenesla uresničevanje dela svojih suverenih pravic.
- [47] Gre za osebne in druge podatke, ki so po zakonu, ki ureja kazenski postopek, po zakonu, ki ureja postopek pred organi za prekrške, po ZDT-1 ali po drugih zakonih potrebni za odkrivanje ali pregon kaznivih dejanj in prekrškov oziroma za opravljanje drugih povezanih pristojnosti državnega tožilstva iz prvega odstavka 19. člena ZDT-1, ter za osebne in druge podatke, ki omogočajo delovanje državnega tožilca kot stranke v postopku pred sodišči ali upravnimi organi, kadar je v drugih zakonih določeno, da ima ta položaj.
- [48] Horvat, nav. delo, str. 343. Tudi K. Šugman Stubbs in P. Gorkič, *Dokazovanje v kazenskem postopku*, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 300, menita, da je mogoče sklepati, da bi pri uporabi PPU odkriti dokazi za "neko drugo" kataložsko kaznivo dejanje lahko bili uporabljeni.

- [49] Kaznivo dejanje iz nabora kaznivih dejanj, za katere ZKP pri ureditvi posameznega PPU določa, da je v zvezi s temi kaznivimi dejanji mogoče odrediti ta ukrep. Glej tudi tretji odstavek 154. člena ZKP. Vrhovno sodišče je sicer zahtevo po "kataloščnosti" v manjši meri relativiziralo (npr. v sodbi št. I Ips 90103/2010 z dne 10. 10. 2013 in v sodbi št. I Ips 292/2004 in I Ips 264/2005 z dne 16. 3. 2006).
- [50] Sklepa Ustavnega sodišča št. Up-366/05 z dne 19. 4. 2007, 22. točka obrazložitve, in št. Up-699/06 z dne 27. 3. 2008, 6. točka obrazložitve. Sodbe Vrhovnega sodišča št. I Ips 31/97 z dne 5. 11. 1998, št. I Ips 156/99 z dne 21. 3. 2002, št. I Ips 322/2008 z dne 29. 1. 2009, št. I Ips 267/2009 z dne 29. 10. 2009, št. I Ips 347/2009 z dne 23. 9. 2010 in št. XI Ips 56749/2013 z dne 16. 1. 2014.
- [51] Presoja, ali je v skladu z zahtevami iz 38. člena Ustave, da se je lahko profil DNK oseb, ki so bile osumljene storitve kaznivega dejanja, pa zanj niso bile pravnomočno obsojene, hranil vse do zastaranja kazenskega pregona.
- [52] Ustavno sodišče je opravilo presojo z vidika pravice do varstva osebnih podatkov, pri tem pa je upoštevalo, da se učinek tega posega razteza tudi na nedotakljivost človekovega osebnega dostojanstva oziroma ga ogroža. Tako je ravnalo, ob tem, da je ocenilo, da hramba občutljivih osebnih podatkov, zajetih v zdravstveni dokumentaciji, in njihovo arhiviranje ter prenos gradiva iz zdravstvenega zavoda oziroma ambulate v javni arhiv z namenom omogočiti dostopnost tega gradiva javnosti pomenijo poseg v pravico pacienta do varstva osebnih podatkov (38. člen Ustave) in pravico do varstva njegove zasebnosti (35. člen Ustave), hkrati pa ogrožajo tudi nedotakljivost osebnega dostojanstva (34. člen Ustave).
- [53] Hramba in uporaba fotografije osumljenca, ki jo je hranila policija, bi lahko odpirali vprašanja morebitnega posega v informacijsko zasebnost, ki jo varuje prvi odstavek 38. člena Ustave.
- [54] Preventivna in neselektivna hramba določenih prometnih podatkov telekomunikacijskega prometa. Ustavno sodišče je zahtevo obravnavalo z vidika 38. člena Ustave, ker je bilo ključnega pomena, da je bilo iz prometnih podatkov mogoče izluščiti podrobnosti iz življenja posameznika, ne da bi se pri tem spuščalo v vprašanje, ali so prav vsi prometni podatki, ki jih določa izpodbijana ureditev, v vsakem primeru osebni podatki.
- [55] Primerjaj s 14. točko odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-70/12.
- [56] Primerjaj z 22. točko odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-115/14, Up-218/14 z dne 21. 1. 2016 (Uradni list RS, št. 8/16).
- [57] Glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-18/02 z dne 24. 10. 2003 (Uradni list RS, št. 108/03, in OdlUS XII, 86), 25. točka obrazložitve.
- [58] Tako Ustavno sodišče že v odločbi št. U-I-411/06 z dne 19. 6. 2008 (Uradni list RS, št. 68/08, in OdlUS XVII, 43), 19. točka obrazložitve, in v odločbi št. U-I-312/11, 26. točka obrazložitve.
- [59] Glej odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-158/95 z dne 2. 4. 1998 (Uradni list RS, št. 31/98 in 70/98, ter OdlUS VII, 56, in OdlUS VII, 194), 17. točka obrazložitve, in št. Up-412/03 z dne 8. 12. 2005 (Uradni list RS, št. 117/05, in OdlUS XIV, 104), 11. točka obrazložitve (glej tudi v njej citirane odločitve ESČP).
- [60] Glej sodbo ESČP v zadevi *Leander proti Švedski* z dne 26. 3. 1987, 60. točka obrazložitve.
- [61] Ustavno sodišče s to odločbo ne odloča o ustavnosti posamičnih predpisov, ki določajo upravičenost posameznega organa (npr. policije, obveščevalne službe ali tožilstva) do na sodišču (ali sploh kjerkoli) shranjenih osebnih podatkov. Vendar je Ustavno sodišče pri ocenjevanju izpodbijanih določb ZKP (ki izrecno urejajo le, kako izsledki PPU pridejo na sodišče ter kako in do kdaj se tam hranijo do uničenja) vendarle moralo upoštevati, da vsaka hramba osebnih podatkov pomeni možnost njihovega posredovanja drugim upravičenim uporabnikom in njihove uporabe; tem večjo možnost, čim daljša je hramba. Primerjaj z 38. in 42. točko obrazložitve te odločbe.
- [62] Glej npr. odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-65/13, 15. točka obrazložitve, in št. U-I-312/11, 17. točka obrazložitve. Glej tudi sodbo ESČP v zadevi *Amann proti Švici* z dne 16. 2. 2000, 65. točka obrazložitve.
- [63] Čeprav Ustava govori o obvezni zakonski opredelitvi namena "uporabe" osebnih podatkov, je to ustavno zahtevo treba razumeti v smeri obvezne zakonske določitve namena vsake obdelave osebnih podatkov (tudi hrambe in nadaljnjih načinov njihove obdelave), oziroma je pod uporabo, kakor jo

razume Ustava, treba subsumirati vse oblike oblastnega ravnanja z osebnimi podatki (njihove obdelave).

[64] Primerjaj z 20. točko obrazložitve odločbe št. U-I-98/11 z dne 26. 9. 2012 (Uradni list RS, št. 79/12).

[65] Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-464/06 z dne 5. 7. 2007 (Uradni list RS, št. 65/07, in OdlUS XVI, 67), 10. točka obrazložitve.

[66] Primerjaj z 19. točko obrazložitve odločbe št. U-I-70/12.

[67] Glej Predlog za izdajo Zakona o kazenskem postopku z osnutkom zakona - EPA 287, Poročevalec Državnega zbora, št. 22/93, str. 71-144, in Predlog zakona o kazenskem postopku z osnutkom zakona - EPA 287 - druga obravnava, Poročevalec Državnega zbora, št. 8/94, str. 73-141.

[68] Ker nimajo zveze s kaznivim dejanjem, zaradi katerega je bil ukrep odrejen, ali z drugim kaznivim dejanjem, v zvezi s katerim je izsledke dopustno uporabiti.

[69] Odločba Ustavnega sodišča št. Up-2597/07 z dne 4. 10. 2007 (Uradni list RS, št. 94/07, in OdlUS XVI, 108), 6. točka obrazložitve.

⇒

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov

Vrsta akta:

zakon

Vlagatelj:

Državni svet ter skupina poslank in poslancev Državnega zbora

Datum vloge:

15. 12. 2014

Datum odločitve:

24. 3. 2017

Vrsta odločitve:

odločba

Vrsta rešitve:

ugotovitev - je v neskladju z Ustavo/zakonom

ugotovitev - ni v neskladju z Ustavo/zakonom

ugotovitev - ni v neskladju z Ustavo/zakonom

Objava:

Uradni list RS, št. 16/2017

Dokument:

US31127